

Hadis

Sa Tumačenjem
40 hadisa
Od Imama En-Nevevija

UVOD

Hvala i Zahvala pripadaju Allahu I Gospodaru svih svjetova i neka je Selam i salavat na Njegovog miljenika Muhammeda ρ na njegovu časnu porodicu, na njegove ashabe i sve one koji ga slijede do Sudnjeg dana.

Poštovana braćo i sestre, poštovani čitaoci predstavljavamo vam nekoliko brošuri sa Šeri'atske akademije Mus'ab ibn Umejr.

Odmah na početku želimo da se zahvalimo svim profesorima i direktoru medrese bratu Abdurrahmanu na velikodušno ustupljenom čistom (što se tiče autorskih i drugih prava) i djelomično obrađenom materijalu za ove skripte,

a zatim želimo da preporučimo ove tekstove svim onim koji su željni čistog i ispravnog znanja i studentima svih Šerijatskih medresa.

Napominjemo da će jedan dio sredstava ostvarenih distribucijom ove skripte biti ustupljen Šeri'atskoj akademiji Mus'ab ibn Umejr, a drugi dio će biti upotrebljen za pokrivanje troškova štampanja i u davetske svrhe Inšaallah.

Aktivna Islamska Omladina Linz

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿١﴾

Hvala i zahvala pripada Allahu dželleša'nuhu , a nakon toga salavat i selam na Resula Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem, na njegove ashabe Radijellahu anhum, na njegovu časnu porodicu i sve one koji ga slijede do Sudnjeg dana.

Prije svega na samom početku ove naše skromne brošurice u kojoj je jedan dio znanja ili možda uvod u znanje, mi vam srdačno želimo toplu dobrodošlicu, jer je to od sunneta Allahovog Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, što možemo vidjeti iz slučaja kada mu je došao Safvan radijallahu anhu i rekao da želi da uči i da studira šeri'atsko znanje. Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je rekao: **"Dobro došao, o ti koji tražiš znanje!"** Dakle, od sunneta je da se poželi dobrodošlica, te vam je mi želimo uz molbu Allahu dželleša'nuhu da nam dadne bereket i da se kasnije širi i uzdiže čisto i ispravno šeri'atsko znanje, a zatim čestitamo vam na odabiru ovoga puta i želimo da budete nasljednici Allahovih I poslanika, jer kaže Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem**: "Učenjaci su nasljednici Allahovih poslanika."**

Nasljednici Allahovih poslanika su sa dva aspekta: sa aspekta traženja znanja i sa aspekta prenošenja tog znanja, jer su to radili Allahovi I poslanici. Dakle, suštinska zadaća Allahovih poslanika je bila prenošenje, dostavljanje i objašnjavanje ljudima Allahove dželleša'nuhu Objave.

وَذَكِّرْ فَإِنَّ ٱلذِّكْرَىٰ تَنفَعُ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٥﴾

Kaže Uzvišeni I: ***"Opominji, opomena će koristiti vjernicima."*** **(Ed-Dariat, 55. ajet)**

Učenjaci su knjige uglavnom počinjali hadisom: "Doista se djela vrednuju prema nijjetu…" Muttefekun alejhi

Hadis

Pod hadisom podrazumijevamo ono što je preneseno od Poslanika ρ: riječi, djela, potvrda (ono što je on ρ šutnjom odobrio).

Što se tiče riječi: "Djela se cijene prema namjerama."

Hadis sa aspekta ispravnosti i neispravnosti se dijeli na tri kategorije:

1. Hadis sahih: to je hadis kojeg prenosi adil i dabit od adila i dabita bez šuzuza i illeta.

E Adil je osoba koja je poznata kao ispravan, ustrajan i čvrst vjernik.

E Dabit je osoba koja je poznata po jakim sposobnostima pamćenja hadisa.

E Šuzuz je da ravija, prenosilac prenese nešto što je kontradiktorno nečemu jačem.

E Illet je mahana u hadisu koja utiče na njegovu ispravnost.

2. Hadis hasen: ima iste uvjete kao i sahih sa manjim stepenom strogosti, poput toga da je prenosilac okarakterisan kao saduk (povjerljiv), ali ne prenosi baš onako kako je rečeno.

3. Hadis daif: je onaj hadis kod kojeg se nisu našli uslovi sahiha i hasena. Po daif hadisu se ne radi, osim uz određene uvjete:

E Da slabost ne bude visokog stepena.

E Da spada pod opšte značenje vjere.

E Da govori o vrijednostima.

40 hadisa od imama Nevevija
Hadis br. 1

Od Umera ibn el-Hattaba τ se prenosi da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika ρ kada je kazao: "Zaista se djela cijene prema namjerama i zaista će svaki čovjek dobiti ono što je naumio svojim djelom, pa ko bude hidžru učinio u ime Allaha i Njegova Poslanika, njegova hidžra je hidžra Allahu i Poslaniku; a ko bude hidžru učinio

zbog materijalne dobiti, ili zbog žene da bi se njome oženio, njegova hidžra je za ono za šta ju je naumio." (Muttefekun alejhi)

Zaokruživanje u prvom dijelu hadisa vezano je za izostavljeni dio, taj izostavljeni dio vezan je za ispravnost, i onda djela nisu ispravna ako im ne valja nijet. Pod djela spadaju: akcije, riječi i srčana osjećanja (emocije). "Čovjeku pripada ono što je naumio."

Tj. djela su po pitanju nagrade validna na osnovu njegova nijeta, pa ako njegova namjera bude dobra i biće mu dobro, a ako mu namjera bude zla i biće mu zlo.

Hidžra je ostavljanje nečeg radi nečeg drugog. Nema hidžre nakon oslobođenja Mekke. Zato što je stanje drugačije nego što je prije bilo, jer prije je bilo opasnije, a sad je bezbjedno. Nijet je opasna tema u islamu, jer to djelo se uveliča kod Allaha Y, a može ga umanjiti da od toga nema ništa do kazna.

Nijjet se dijeli na dvije vrste:

1. Nijeti koji prave razliku između ibadeta i adeta, npr.: razlika između gusula radi dženabeta i gusula kad se isprljamo i za međusobno razlikovanje ibadeta poput farda od nafile; recimo čovjek udjeljuje imetak kao sadaku ili kao zekat.

2. Nijet sa aspekta onog radi čega se radi,tj. je li to djelo radi Allaha Y ili radi nekog drugog. Recimo: čovjek posti dobrovoljni post radi Allaha Y ili da se na njemu vide znakovi posta kao: blijedoća lica, ispucanost usana, slabljenje težine tijela, kako bi ljudi rekli da je fin musliman.

Teza: Mubah djela i nijet.

E Mubah djelo je djelo za koje niti ćemo biti nagrađeni, niti kažnjeni. Nijetom (ispravnim) mubah postaje ibadet; poput čovjeka koji jede i pije da bi skupio snage da čini ibadet, ili čovjek koji ode u Internet da razgleda ili onog koji ide da opskrbi porodicu. Mjesto nijeta je srce i novotarija ga je izgovoriti, osim pri obavljanju hadždža

i klanja kurbana: Lebejke allahumme lebejke…, zatim dokaz za kurban: "Gospodaru moj, ovo je od Tebe, Tebi."

E Nijet na osnovu djela ima tri stepena:

1. Davanje prednosti nijetu nad djelom, kao npr.: da nanijetimo podne namaz dva sata prije vremena i vrijeme prije namaza ispunim nekim drugim poslovima u ovim situacijama nijet nije valjan i mora se obnoviti, dok ako je vremenska razlika kratka, to vrijeme uposlimo nekim ibadetom kao da odgovorimo na telefon ili abdestom u ovoj situaciji prvobitni nijet je validan.

2. Da nijet i početak djela budu istovremeni i to je najefdalnije (najbolje).

3. Kada nijet kasni nakon djela npr.: na ulici sretnemo siromaha i damo mu svotu novca, pa nakon određenog vremena skontam što da to djelo ne prebacim na zekat ili na sadekatu-l-fitr, u ovom slučaju uzima se obzir prvobitnog nijeta.

E Ne možemo promijeniti nijet iz manjeg ibadeta u veći:

a) Prevrtanje nijeta iz manjeg u veći kao prevrtanje namaza iz nafile u fard, npr. tahijjetu-l-mesdžid u podne namaz, ne može.

b) Promjena nijeta iz većeg ibadeta u manji, kao prebacivanje farda u nafilu (kad klanjam podne i mijenjam nijet i klanjam sa džematom nafilu da bi poslije sa njima klanjao fard džematile), dokaz za ovo je kad su ashabi nijetili hadždž sa Poslanikom ρ, pa im je on naredio da promjene nijet, pa da obave umru kako bi obavili hadždž temetu (tj. umru i hadždž).

c) Da iz istog nijeta promijenimo u isti. Npr. uđemo u ikindiju namaz i na drugom rekatu se sjetim da nisam klanjao podne namaz, pa odlučim da promijenim nijet, dakle to ne može zato što smo ušli sa jednim nijetom i još uvijek smo u djelu, to znači da nam je taj namaz

batil (neispravan), tj. podne namaz kao i ikindija i naravno ne možemo nastaviti klanjati.

E Nijet sa aspekta usmjeravanja djela:

1. Rija: tj. da se u osnovi djela traži zadovoljstvo drugog mimo Allahovog Y kao što kaže Allah Y u 4. ajetu sure El-Maun: ***"Teško klanjačima,"*** Također u suri En-Nisa, 142. ajet***: "I kad ustaju na namaz, ustaju lijeno i ne spominju Allaha osim malo."***

2. Da djelo bude radi Allaha Y, međutim, ono je pomiješano sa rija'om. Ako u osnovi nijet izgleda ovako djelo je nevaljalo, ali ako u toku djela koje je započeto čisto radi Allaha Y dođe rija, on ga ne kvari, naročito ako mi nastojimo da se borimo protiv toga. Ako uz nijet džihada imamo i nijet ganime (ratnog plijena) ili plate, ovo ne kvari djelo u svojoj osnovi, nego umanjuje nagradu. Bilježi Muslim od Abdullaha ibn Amra τ da je Allahov Poslanik ρ rekao: "Borci kada uzimaju ganimu ubrzavaju dvije trećine svoje nagrade, ako ništa ne zarobe, ne uzmu, nagrada će im biti upotpunjena." Naravno pod ovim se podrazumijeva prije nego emir podijeli plijen.

3. Ako čovjek iskreno radi Allaha Y uradi neko djelo, pa ga onda ljudi pohvale za njega, a njemu bude drago, to ne utiče na njegovo djelo. Od Ebu Zerra τ se prenosi da je Poslanik ρ upitan za čovjeka koji radi djela radi Allaha Y i dobije neko dobro i ljudi ga pohvale za njega, pa reče Poslanik ρ: "To je ubrzanje radosne vijesti vjerniku." Bilježi Muslim

Hadis br. 2

Umer ibn el-Hattab τ pripovijeda: "Jednog dana sjedili smo kod Allahovog Poslanika ρ te se iznenada pojavi jedan čovjek izuzetno bijele odjeće, jako crne kose, bez ikakvih znakova putovanja

na sebi, a niko od nas ga nije poznavao. Približi se Allahovom Poslaniku ρ i sjede pored njega, tako što je prislonio svoja koljena uz njegova i svoje ruke stavio na natkoljenice, a potom reče: 'O Muhammede, obavijesti me o Islamu!' Allahov Poslanik ρ reče mu: 'Islam je da posvjedočiš da nema drugog boga osim Allaha, i da je Muhammed ρ Allahov Poslanik, da obavljaš namaz, daješ zekat, postiš ramazan i da hodočastiš Bejtullah, ako si u mogućnosti.' On tada reče: 'Istinu si kazao.' Mi smo mu se čudili (veli Umer); pita ga, zatim mu potvrđuje. Čovjek ponovo reče: 'Obavijesti me o imanu!' υ reče: 'Iman je da vjeruješ Allaha Y, Njegove meleke, Njegove Knjige, Njegove poslanike, Sudnji dan i da vjeruješ da je sve određeno, bilo dobro, bilo zlo.' Čovjek opet reče: 'Istinu si kazao.' Zatim reče: 'Obavijesti me o ihsanu (savršenstvu u vjeri)!' υ mu kaza: 'Ihsan je da robuješ Allahu kao da Ga vidiš, jer ako ti Njega ne vidiš, On tebe, zaista, vidi.' Zatim reče: 'Obavijesti me o Kijametskom danu?' υ odgovori: 'Upitani o tome ne zna ništa više od onoga koji ga je upitao.' Obavijesti me o njegovim predznacima', reče čovjek. υ reče: 'Da robinja rodi sebi gospodaricu, da vidiš gole i bose čobane, čuvare stada kako se nadmeću u gradnji visokih palača.' Poslije toga je onaj čovjek otišao, a nakon izvjesnog vremena, Allahov Poslanik ρ mi reče: "O Umere, znaš li ko je bio onaj čovjek?"Ja mu odgovorih: "Allah i Njegov Poslanik ρ najbolje znaju." On mi tada reče: "To je bio Džibril υ, došao je da vas poduči vašoj vjeri." (Bilježi Muslim)

E Šerh hadisa: Ovaj hadis je jako važan, zato što pojašnjava kompletnu vjeru. Kaže Poslanik ρ: "To je bio Džibril υ došao je da vas poduči vašoj vjeri." Ovaj hadis je došao u ovoj formi da bi bio što upečatljiviji, što važniji, da bi što više pažnje pobudio kod ashaba. Allahov Poslanik ρ islam tumači kao vidna djela i ovdje spominje temelje islama koji se dijele: na tjelesne (post, namaz), imovinske (kao što je zekat) i one koji objedinjuju oboje (poput hadždža).

Od dokaza koji ukazuju da vanjska djela spadaju pod značenje islama su riječi Poslanika ρ: "Musliman je onaj od čijeg su jezika i

ruku spašeni drugi muslimani."Bilježe Buhari i Muslim. Kao i odgovor na pitanje koji je islam najbolji, pa kaže Poslanik ρ: "Da nahraniš gladnog i da nazoveš selam onome koga znaš i onome koga ne znaš." Oba hadisa su od Abdullaha ibn Amra τ.

"Od lijepog Islama čovjeka je da ostavi ono što ga se ne tiče." Iman u ovom hadisu Poslanik ρ objašnjava srčanim ubjeđenjima čovjeka, ovo potvrđuju također dva ajeta 177. i 285.iz sure El-Bekara.

U drugim hadisima se prenosi tumačenje Islama kao srčanog ubjeđenja, a imana kao vanjskih djela organa. Da li ovo znači da su iman i Islam dvije različite stvari ili su jedna te ista stvar?

Da li je svaki musliman mu'min i da li je svaki mu'min musliman? Da bi odgovorili na ovo pitanje moramo potvrditi jednu činjenicu, a ona je; pod jednim imenom može se podrazumijevati više stvari, naravno ako se to ime koristi samo, a ako se spomene uporedno sa još nekim drugim onda ima značenje djela onoga što znači. Ako se termin Islam upotrijebi samostalno, pod njim se podrazumijeva kompletna vjera, vanjska djela i unutarnja osjećanja, ista je situacija i sa terminom iman, međutim, ako se ta dva termina upotrijebe istovremeno, svaki od njih ukazuje na posebno značenje. Islam onda podrazumijeva vanjska, odnosno djela organa, a iman unutarnja ubjeđenja.

E Murdžije odvajaju djela od vjerovanja i kažu da je vjerovanje dovoljno izreći jezikom, da govorimo i da vjerujemo srcem, te da djela kojima griješi ne štete njihovom imanu, Druga strana – koja je u suprotnosti od njihovog mišljenja – su haridžije koji su ubjeđenja da čovjek koji učini veliki grijeh izlazi iz Islama. Između ove dvije grupe su mu'tezile; oni su ubjeđenja da čovjek koji učini veliki grijeh nije vjernik niti nevjernik, a ehli sunnet vel džemat su isto srednjeg mišljenja, ali ne kao mu'tezile, pa kažu: "Onaj koji učini veliki grijeh i koji izostavlja dužnosti (vadžibe) u Islamu zove

se vjernikom i kažu on je vjernik griješnik ili vjernik sa umanjenim imanom. Ehli Sunnet vel džemat kažu :"Da je iman izgovoriti jezički i da ono što se izgovori jezikom slijedi djelo." Također su mišljenja da se iman povećava i smanjuje; povećava se pokornošću prema Allahu Y, a smanjuje se griješenjem prema Allahu Y.

E Ihsan je stalna svijest da nas Allah Y kontroliše u svim našim pokretima i situacijama.

E Definicija Islama:

1. Njegov prvi rukn je šehadet da nema boga osim Allaha Y. Šehadet je ključ kojim čovjek ulazi u ovu vjeru – ko izgovori dva šehadeta postaje musliman.

2. Obavljanje namaza podrazumijeva njegovo činjenje; onako kako je to naređeno te ustrajnost u njegova obavljanja

3. Davanje zekata: davanje zekata je izdvajanje dijela imetka uz određene uvjete, određenim stranama, tj. onima, kojima je propisano da se daje zekat.

4. Post: tj. post mjeseca ramazana svake godine.

5. Hadždž.

E Definicija imana:

1. Iman u Allaha Y: to je vjerovanje u Njegovo postojanje da je On Tvorac svega; njegov Vlasnik i Upravitelj. Vjerovanje da nema božanstva koje ima pravo da se obožava osim Njega, vjerovanje da On ima lijepa imena i uzvišena svojstva.

2. Iman u meleke: iman u njihovo postojanje i u sve ono o čemu su nas obavijestili Allah Y i Poslanik ρ o njima.

3. Iman u Knjige: vjerovanje u njihovo postojanje i u ono o čemu nas je naš Gospodar obavijestio povodom njih.

4. Iman u poslanike: vjerovanje u njihovo postojanje i u sve ono o čemu nas je obavijestio Allah Y o njima.

5. Iman u Sudnji dan: iman u proživljenje nakon smrti, obračun i nagrađivanje odnosno kažnjavanje.

6. Iman u kader: odredbu dobra i zla. Iman u kader se dijeli na dva dijela, stepena:

I) Da vjerujemo da je Allah Y presudio i odredio sve što će se desiti i da će se to desiti taman onako kako je odredio.

II) Allah Y je stvorio djela robova, tj. On je stvorio povode i omogućio Svojim robovima da urade određena djela. Imana ima 6 ruknova, ko negira jedan – kafir je, a ruknove islama, – učenjaci su se podijelili po pitanju kufra onoga ko zaniječe ili izostavi jedan.

O

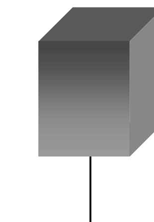
Hadis br. 3.

Od Ibn Omera τ se prenosi da je Poslanik ρ rekao: "Islam je izgrađen na pet stvari: šehadetu da nema boga sem Allaha i da je Muhammed ρ Njegov Poslanik, obavljanju namaza, davanju zekata, hadždžu i postu ramazana."
(Muttefekun alejhi)

E Hadis je muttefekun alejhi (znači da su ga Buharija i Muslim prenijeli od istog ashaba). Ovo su temelji na kojima se gradi zgrada ili građevina, ostali dijelovi Islama su kao ostali dijelovi zgrade, pa ako nedostaje dio ostatka građevine, građevina nije potpuna, međutim, još uvijek se zove građevina. Međutim, ovih pet temelja padaju, ako ne postoje najvažniji, a to je šehadet. Iz ovog razumijemo da Islam nije samo ovih pet ruknova; kao što je kuća jedno, a temelji drugo, jer, rečeno je: *'Islam je izgrađen'.* Dva šehadeta su najveći i najvažniji temelj na kojem se gradi Islam, pa ko ima četiri preostala temelja, a nedostaje mu šehadet – nije u Islamu, međutim, onaj ko ima šehadete, a ne upotpunjuje preostale temelje, moguće je da će mu oni koristiti na Sudnjem danu.

E Ako je rečeno; četiri spomenuta temelja su izgrađena na šehadetu, pa kako će onda onaj na kome se gradi biti svrstan među one koji se grade na njemu u jednom nazivu? Odgovoreno je: *'dozvoljeno je izgraditi jednu stvar na drugoj, kad se na obje ove stvari gradi treća.'*

E Zašto džihad nije spomenut u ovome hadisu? Allahov Poslanik ρ u jednom hadisu kaže: *"A vrhunac njegov je džihad."*

E Kaže dio učenjaka da je Poslanik ρ ovaj hadis izrekao prije nego je propisan džihad, dakle na početku Islama – kaže hafiz Ibn Hadžer da to mišljenje nije tačno, nego je pogrešno, jer je obaveznost džihada bila prije Bedra, a Bedr je bio u ramazanu 2. g.p.H. i u njoj je propisan post, a zekat nakon toga, a hadždž još poslije toga.
Ovo mišljenje zastupa Ibn Batal.* Džihad nije spomenut, jer je fardu kifaje i ne postaje fardu ajn, osim u određenim uvjetima.

E Zašto nije spomenut iman u poslanike, meleke i dr.? Odgovor: "Šehadet podrazumijeva vjerovanje Poslaniku ρ u svemu s čim je došao i obavezuje na vjerovanje u sve što je spomenuo Poslanik ρ od stvari koje treba da se vjeruju."

E Zašto je post spomenut zadnji iako je propisan prije hadždža? U Buharijevom rivajetu hadždž je ispred posta, dok je kod

Muslima post pa hadždž; do ovoga je došlo zato što prenosilac hadisa – koji govori o prednosti hadždža, nad postom u redoslijedu – prenosi hadis u značenju.

E Ovih pet temelja objedinjuje Islam zato što je 'ibadet u suštini riječ kao dva šehadeta, ili akcija kao post, namaz, ili izdvajanje imetka kao zekat, ili sklop i jednih i drugih kao hadždž. Mnoštvo je hadisa preneseno o obaveznosti namaza, a koji ukazuju, da onaj ko ostavi namaz čini kufr. U Muslimovom Sahihu navodi se hadis kojeg prenosi Džabir τ da je Poslanik ρ rekao: *''Između čovjeka kufra je ostavljanje namaza.''* Mu'az τ prenosi da je Poslanik ρ rekao: *''Vrhunac stvari je Islam, a njegov stup je namaz.''* Učinio je Poslanik ρ namaz ovdje stubom, poput stuba koji drži šator i bez kojeg bi se šator srušio. Kaže Omer ibnul-Hattab τ: *''Nema ništa od Islama onaj ko ostavi namaz.''* (Bilježe Malik i Ibn Ebi Šejbe) Kaže Abdullah ibn Šekik τ: *''Ashabi Allahova Poslanika ρ nisu ostavljanje ičega, smatrali kufrom, izuzev namaza.''* (Bilježi Tirmizi, a hadis je sahih)

E Što se tiče stava onoga ko ostavlja namaz, ako ga ostavi namjerno, njegov propis je da se ubija, kad kažemo namjerno, podrazumijeva da negira njegovu obavezu, međutim, onaj ko vjeruje da je namaz obavezan i ne obavlja ga iz nekih razloga; recimo zbog lijenosti, stav većine učenjaka je da se ubija, ovaj stav je kod imama Ahmeda, Malika i Šafije, međutim, povodom ubistva tog čovjeka, razišli su se. Kaže imam Ahmed: *''Ta osoba se ubija zato što je kafir, a ne što je had (šeri'atska kazna),''* – dok imam Malik i Šafija smatraju da se ubija kao šeri'atska kazna, a ne kao kafir, dok Ebu Hanife smatra da se ne ubija, nego zatvara.

E Što se tiče pokajanja onoga ko ostavlja namaz, razišli su se; neki kažu da mu se ostavi jedan namaz, a neki kažu pet namaza, treći kažu tri dana, pa se tek onda ubije. Kaže Ibn Tejmije: *''Staviš čovjeku*

mač na glavu i pitaš, hoćeš li klanjati? – pa on kaže: »Neću!« – pa gdje tu ima imana?''

*(Ibn Hadžer spominje puno njegovih stavova u *Fethul-bariju*, a Ibn Batal je živio prije Ibn Hadžera i tumačio je Buharijin Sahih.)
Ovo govorimo da se shvati važnost namaza, a ne da mi počnemo provoditi kaznu nad ostavljačima namaza. Što se tiče proglašavanja kafirom, radi nekog drugog islamskog rukna ili rukna Islama – ulema se razišla; ima ih koji kafirom proglašavaju samo one koji ostavljaju namaz; ima ih koji proglašavaju kafirom ako ostavi bilo koji od ovih ruknova; ima ih koji ne proglašavaju kafirom, pa makar ostavio sve ove ruknove, izuzev šehadeta.

E Šeri'atska kazna (*had*) ne mora biti dokaz kufra. Navedeni hadis od Ibn Omera τ se uzima kao dokaz da; ako jedno ime podrazumijeva više stvari, pa onda nedostaje jedna od tih stvari, ne znači da je ime u potpunosti palo. Npr. čovjek kome je odsječena ruka, da li to znači da on više nije čovjek? Ne, naravno, a tako je i sa imanom. – ovo pravilo je po ovom pitanju. Samim tim oni koji kažu; ako u iman ulaze djela, čim bi jedno djelo nedostajalo iman bi izgubio svoje značenje – griješe. Allah I navodi primjer imana u riječima: *''Zar ne vidiš kako Allah navodi primjer – lijepa riječ kao lijepo drvo: korijen mu je čvrsto u zemlji, a grane prema nebu.''* (Ibrahim, 24. ajet) Kad se kaže *'riječ'* u ovom ajetu, podrazumijeva se riječ tewhida, pod pojmom *'korijen'* – podrazumijeva se ukorijenjenost tewhida u ljudskim srcima, a *'grane'* su dobra djela proizišla iz njega. Allahov Poslanik ρ navodi primjer vjernika i poredi ga sa palmom (*nahletun*), pa ako bi falilo nešto na palmi; listovi ili plodovi, ona se ne bi prestala zvati palma, pa čak i ako nedostaju navedene stvari. Što se tiče riječi *''šehadeta da nema boga osim Allaha''* – ovaj šehadet treba biti i srcem i jezikom.

Hadis br. 4.

Abdullah sin Mes'uda τ veli: *''Pričao nam je Božji Poslanik ρ – a on je onaj koji istinu govori i kome se vjeruje: ''Stvaranje čovjeka biva u*

utrobi majke njegove četrdeset dana, zatim bude toliko isto vremena 'aleka', zatim bude isto toliko vremena kao komad mesa (mudga), zatim Allah I pošalje meleka, pa mu udahne dušu; i tom meleku narede se četiri odredbe da zapiše: nafaku (djeteta) i konac života (tj. koliko će živjeti) i njegov posao i da li je (u pogledu drugog svijeta) sretan ili nesretan. Pa tako mi Allaha, osim koga nema drugog boga – jedan čovjek radi posao koji vodi Džennetu sve dotle dok ne bude između njega i Dženneta lakat prostora, pa ga preteče ono što mu je zapisano, pa počne se baviti poslom koji vodi u Vatru, pa uđe u nju; drugi čovjek opet radi posao, koji vodi vatri sve dotle dok između njega i vatre ne bude lakat prostora, pa ga preteče ono što mu je zapisano, pa počne raditi posao koji vodi Džennetu, pa uđe u Džennet." (Bilježe Buharija i Muslim)

E Ovo je veliki hadis koji objedinjuje stanja čovjeka od početka njegovog stvaranja i njegovog dolaska na ovaj svijet do njegovog završetka u vječnosti; ili u Džennetu ili u Vatri s obzirom na ono šta je radio i šta je stekao na dunjaluku.

E Ovaj hadis ukazuje na to da zametak ide u tri različita razdoblja; u vremenskom periodu od 120 dana (četiri mjeseca). Svakih četrdeset dana jedan ciklus se promjeni; u prvih četrdeset dana on biva *'nutfeh'* (tj. menij ili sperma, kap tekućine). U drugih četrdeset dana on je *'aleka'* – *'aleka'* je zgrušana krv koja se kači za ono što dodirne, naziva se *'aleka'* (zakvačak) zato što se kači za matericu majke. Kao što kaže Allah I***: "Stvara čovjeka od (ugruška) zakvačka."*** (El-Alek, 2. ajet) U trećih četrdeset dana on biva *'mudga'* – *'mudga'* je komad mesa veličine zalogaja koji se može sažvakati, dolazi od riječi *'medaga'* – sažvakati, a zatim se udahne duša djetetu nakon 120 dana i melek mu upiše četiri stvari; nafaku, tj. šta će sabrati od imetka na dunjaluku, edžel, tj. koliko će trajati njegov život, djelo, tj. da li će biti dobro ili loše, i da li je sretan ili nesretan na Sudnjem danu – ahiretskoj kući.

E Allah I spominje ove cikluse u Kur'anu: ***"O ljudi, kako možete sumnjati u oživljavanje, – pa, Mi vas stvaramo od zemlje, zatim od kapi sjemena, potom od ugruška, zatim od grude mesa vidljivih i nevidljivih udova, pa vam pokažemo moć Našu! A u materice smještamo šta hoćemo, do roka određenog, zatim činimo da se kao dojenčad rađate i da poslije do muževnog doba uzrastete; jedni od vas umiru, a drugi duboku starost doživljavaju, pa začas zaboravljaju ono što saznaju. I vidiš zemlju kako je zamrla, ali kad na nju kišu spustimo, ona ustrepće i uzbuja, i iz nje iznikne svakovrsno bilje prekrasno."*** (El-Hadždž, 5. ajet) Također, kaže Allah I: ***"Mi smo, zaista, čovjeka od biti zemlje stvorili, zatim ga kao kap sjemena na sigurno mjesto stavili, pa onda kap sjemena ugruškom učinili, zatim od ugruška grudu mesa stvorili, pa od grude mesa kosti napravili, a onda kosti mesom zaodjenuli, i poslije ga, kao drugo stvorenje, oživljujemo, – pa neka je uzvišen Allah, najljepši Stvoritelj!"*** (El-Mu'minun, 12-14. ajet) Mudrost stvaranja insana od strane Allaha I po ovom redoslijedu sa Njegovom mogućnošću da ga stvori u potpunosti, cijelosti:

1) Tako je htio Allah I.

2) Kako se njegova majka ne bi zamorila noseći ga.

3) Kako bi stvaranje čovjeka bilo u skladu sa stvaranjem ostalih stvorenja u svemiru. Kažemo da svako stvorenje prolazi određene faze u svome odrastanju i rezultat toga je zasnovan uzrocima koji su se prije dogodili, kao što je susretanje muške i ženske jedinke iste vrste.

4) Upozorenje od strane Allaha I ljudima da teže ka postepenom izvršavanju stvari, a da ostave žurbu.

5) Tu je obavijest ljudima da se moralno upotpunjavanje odvija kao što se odvija tjelesno upotpunjavanje, tj. svaki čovjek treba težiti da se moralno upotpuni prateći određene faze.

Udahnjivanje duše

Udahnjivanje duše u zametak biva nakon isteka 120 dana i zbog toga je mudrost u pričeku – 'iddetu žene nakon što joj umre muž, koji traje četiri mjeseca i deset dana; da se vidi da u njenoj materici nema djeteta ili zametka. Duša je ono sa čime insan biva živ i o njoj pojedinosti zna samo Allah I. Kaže Allah Y: ***''Pitaju te o duši. Reci: »Šta je duša – samo Gospodar moj zna, a vama je dano samo malo znanja.«*** (El-Isra', 85. ajet)

Allahovo I znanje i obaveza vjerovanja u odredbu

Allah I zna ono što je bilo i ono što će biti, i na osnovu ovog potpunog znanja Allah I je upisao u Knjigu opskrbu čovjeka koju će on steći na dunjaluku, njegovo djelo; bilo ono dobro ili loše, njegov život – da li je kratak ili dug, i da li je on od sretnih ili nesretnih? Ovo pisanje (pisanje četiri stvari nakon udahnjivanja duše zametku) – jeste različito pisanje od onog prvog kao što kaže Poslanik ρ: *''Allah je odredio sudbine stvorenja na 50. 000 godina prije stvaranja nebesa i Zemlje.''* (Bilježi Muslim od Abdullaha ibn Amra τ)

E U ovome hadisu se prenosi da se zapisivanje događa nakon četiri mjeseca ili nakon treće faze četrdeset dana. Bilježi se u drugim rivajetima da zapisivanje biva u drugih četrdeset dana kao što se bilježi kod Muslima. Odgovor na ovo je:

Aktivna Islamska Omladina Linz

1) Možda se to razlikuje od zametka do zametka?

2) Sa izrazom *summe* (zatim); u ovom hadisu ravija možda nije ciljao na redoslijed, nego je ciljao na nabrajanje. Prenosi se da se ovaj zapis piše između očiju zametka kao što to dolazi u hadisu Omera τ da je Poslanik ρ rekao: *''...a zatim mu se piše između očiju o onome što će doživjeti, pa čak i ako se spotakne.''* (Hadis je sahih, a bilježe ga Bezzar i Ibn Hibban)
Kao što dolazi da se zapisivanje vrši na listovima, što bilježi Muslim od Huzejfe ibn Usejd τ… *''a zatim se saviju listovi, i u njima se ništa ne dodaje, niti oduzima.''* Vjerovatno da se zapisivanje vrši i na listove i između očiju djeteta, tako da nema kontradikcije.

*Napomena! Kad kažemo: Allah je odredio ono što će biti – na osnovu Njegovog I potpunog znanja – to ne znači da On prisiljava ljude na djela koja oni čine! Kaže Allah I u suri Ed-Dahr, 3. ajet: ***''Mi mu na pravi put ukazujemo, a njegovo je da li će zahvalan ili nezahvalan biti.''***

Fikhski propisi koji su vezani za ovaj hadis

Koji je propis pobačenog zametka (abortusa)? Stanja u kojim se vrši pobačaj su sljedeća:

1) Slučaj izbora žene. Ovakav pobačaj je dozvoljen u prvih četrdeset dana, dok je zametak u obliku *nutfe*, a nije dozvoljen nakon tih prvih četrdeset dana, zato što se u drugih četrdeset dana zametak počinje formirati i kako koja faza prolazi zabrana pobačaja je sve veća, naravno uz obostranu suglasnost bračnog para, a nije dozvoljeno ženi da to radi na svoju ruku!

2) Slučaj prinude. Stanje prinude biva u onom slučaju kada postoji opravdan strah za ženino zdravlje ili život, tako da se zametak žrtvuje zato što je on sporedan, dok je majka osnova.

3) Prirodni pobačaj za koji nije vezan određeni propis zato što žena nema utjecaja na njega.

E Da li je žena koja je imala pobačaj ušla u period nifasa? Ukoliko je pobačeni zametak već počeo da se formira u lik čovjeka, u tom slučaju se smatra da je ona u nifasu. Presuda o tome daje se porodilji. Ukoliko dijete ne poprimi oblik insana, nego bude samo u obliku komada mesa, u tom slučaju će se ta krv smatrati pokvarenom i za nju će važiti propis žene u istihazi.

E Da li se klanja nad pobačenim zametkom? Ako se pobačaj desi nakon udahnjivanja duše, tj. nakon sto dvadeset dana, onda će mu se klanjati dženaza, zato što je već bilo živo biće koje je umrlo, pa mu se klanja dženaza, a ako se pobačaj desi prije udahnjivanja duše ukopat će se u zemlju i neće mu se klanjati dženaza. Dokaz za dozvoljenost pobačaja u prvih četrdeset dana za razliku od ostalih faza. Ne postoji izričit dokaz u Kur'anu i Sunnetu vezan za ovu stvar zbog čega se i desilo razilaženje uleme.

- Prvih četrdeset dana ne počinje formiranje djeteta, jer je zametak tada u vidu muškarčeve sperme koja se sastala sa ženinim jajašcem.

- U drugih četrdeset dana počinje se formirati dijete sa fazom aleka - zakvačka tako da su učenjaci na period nutfe primijenili *kijas* (analogiju) u skladu sa mes'elom o *azlu* (izbacivanje muškarčeve sperme van ženine materice) koji je dozvoljen, a u hadisu se navodi da su ashabi govorili: *"Činili smo *azl, a Kur'an se spuštao."* S obzirom da je period aleke – period u kome se dijete formira u čovjeka koji ima vrijednost, time nije dozvoljeno njegovo

uništavanje, zato što uništavanje stvari jeste zabranjeno, osim u slučaju potrebe.

E U ovome hadisu vidimo da se sreća ili nesreća čovjeka upisuje i da je to određeno u skladu sa djelima, a svakom je olakšano da čini ono za što je stvoren i što će ga odvesti u sreću ili nesreću. Alija ibn ebi Talib τ prenosi da je Poslanik ρ rekao: *"Nema udahnute duše, a da joj Allah Y nije propisao ulazak u Džennet ili Vatru i da je upisan kao sretan ili nesretan, pa reče čovjek: »Allahov Poslaniče, zašto se ne oslonimo na našu odredbu i ne ostavimo djelo?« Pa reče: »Radite, jer svakome je olakšano ono za šta je stvoren!« Oni koji su sretni, njima se olakšava djela sretnih, a nesretnima se olakšava djelo nesretnih, pa je proučio**: "Onome koji udjeljuje i ne griješi."*** (El-Lejl, 5. ajet – bilježe Buharija i Muslim)

*Podsjećamo da činjenje azla nije dozvoljeno muškarcu, osim sa dozvolom žene.

Bitan je konačan kraj ovo-dunjalučkog života: tj. bitno je šta čovjek zadnje uradi u životu, kao što se prenosi od Poslanika ρ: *"Zaista su djela prema njihovim završecima."* (Bilježi ga Buharija od Sehla ibn Sa'da) Ono što se htjelo reći sa "laktom" jeste predstavljanje njegove blizine smrti, a cilj ovoga hadisa jeste da se ovo dešava kod malog broja ljudi, a ne kod većine. Od Allahove Y dobrote i milosti jeste da je većina onih koji se mijenjaju sa lošeg na dobro, dok se suprotno rijetko dešava. U ovo ulazi onaj koji je počeo raditi djela stanovnika Vatre sa kufrom ili u vidu nepokornosti, ali se oni razlikuju po vremenu koje će provesti u Vatri, jer kafir će biti vječno u Vatri, dok će grješnik, ukoliko umre na tewhidu, izaći iz nje. U nekim hadisima dolazi: *"jedan čovjek radi posao koji vodi Džennetu"* - (po onome što se ljudima čini), a to je znak da unutrašnjost može biti suprotna od vanjštine i da je loš završetak, i da loš završetak biva uzrokovan unutrašnjom prljavštinom koju ljudi ne vide, zbog toga su se mnogi od selefa bojali lošeg završetka, a Poslanik ρ je često govorio u

svojim dovama: *»O Ti, koji okrećeš srca, učvrsti moje srce u Tvojoj vjeri!« – pa mu rekoše: "Allahov Vjerovjesniče, mi smo povjerovali u tebe i u ono sa čime si došao, pa da li se bojiš za nas? " – pa reče: »Da, srca se nalaze između dva prsta Milostivog i On I ih okreće onako kako hoće.«* (Hadis je hasen, a bilježe ga Ahmed i Tirmizi od Enesa τ)

Koristi ovog hadisa:

1) Potvrđivanje odredbe.

2) Tewba poništava prijašnje grijehe.

3) Ko umre na nečemu, o njemu se sudi po tome, svejedno bilo dobro ili loše, s tim što su grješnici (osim kufra) pod Allahovom I željom.

4) Trud u činjenju iskrenih djela radi Allaha I i čuvanje od rija'a.

5) Ostavljanje samo-opčinjenosti svojim djelima i pouzdanja u Allahovu I plemenitost, uz priznavanje da je to sve Njegova I blagodat.

O

Hadis br. 5.

Od Ai'še, radijallahu anha, se prenosi da je Allahov Poslanik ρ rekao: *"Ko god postavi u ovoj našoj stvari ono što nije od nje, to se odbacuje!"* U drugoj predaji (rivajetu) veli: *"Ko uradi jedan posao s kojim se ne poklapa naša stvar, taj je posao odbačen."* (Buharija i Muslim)

Ovaj hadis je jedan od glavnih temelja Islama i on je poput vage za djela u njihovoj vanjštini, kao što je hadis: *"Zaista se djela cijene prema namjeri"* – vaga za unutrašnjost (srž) djela i kao što za

svako djelo sa čijim činjenjem čovjek ne želi Allahovo I zadovoljstvo, neće biti nagrađen. Isto tako, za svako djelo koje ne nalazi potvrdu kod Allaha I i Njegovog Poslanika ρ bit će odbijeno, i svako ko uvede u vjeru nešto što nije od nje, to logično ne biva vjerom.

Značenje ovoga hadisa jeste: *"Čije djelo bude van Šeri'ata i ne bude vezano za njega ono se odbacuje."*

Djela se dijele na dvije vrste:

1) 'Ibadeti.

2) Mu'amelati.

Što se tiče 'ibadeta, ono što od njih izlazi izvan propisa Allaha I i Njegovog Poslanika ρ u potpunosti, to se odbija, i ovo obuhvata Allahov I govor: *"Zar oni da imaju bogove koji im propisuju da vjeruju ono što Allah nije naredio? Da nije Riječi prije izrečene, među njima bi već bilo presuđeno. – A nevjernike, doista, čeka patnja nesnosna."* (Eš-Šura, 21. ajet)

Npr. kao onaj koji se približava Allahu I slušanjem pjesama i muzike ili plesom, a isto tako kao i onaj koji se približava Allahu I 'ibadetom koji je posebno zabranjen; kao što je post na dan Bajrama, ili klanjanje namaza u vremenima zabrane. Što se tiče onoga koji čini djelo koje je u osnovi propisano, a nakon toga ubaci nešto što nije propisano, takav se, također, razišao od Šeri'ata u mjeri u kojoj je uveo novu stvar, pa ako je ono što je uveo uvjetovalo pokvarenost djela, tada se to djelo odbija. Npr. ostavljanje tahareta (čišćenja) za namaz, ili kvarenje ruku'a i sedžde – ovakvome se djelo odbija, a ako uradi nešto što ne uvjetuje kvarenje djela, kao što je ostavljanje farz-namaza u džem'atu, tada se za to djelo ne kaže da je odbijeno, nego je krnjavo. Ako čovjek doda, na Šeri'atom propisano djelo, nešto što

nije propisano, tada se taj dodatak njemu vraća, i ovaj dodatak ponekad kvari, a ponekad ne kvari djelo, kao kada čovjek namjerno u namazu doda jedan rekat, tada će mu namaz biti pokvaren, a onaj ko uzme abdest, perući svaki organ po četiri puta, ili posti noć zajedno sa danom, ovakav dodatak ne kvari djelo, ali čovjek biva grješan zbog njega.

- Mes'ela iz usuli fikha. Da li zabrana uvjetuje pokvarenost djela, tj. ako Zakonodavac I nešto zabrani, a mukellef to uradi, da li će to pokvariti djelo koje je zabranjeno? Neka ulema su ovo uzeli općenito, govoreći da zabrana nekog djela uvjetuje pokvarenost tog djela, tj. ako Zakonodavac I nešto zabrani, onda to djelo nije primljeno, dok drugi stavljaju razliku i kažu: *"Ako je zabrana vezana posebno za 'ibadet, onda ga kvari, dok u suprotnom, ako nije vezano za 'ibadet, tada ga ne kvari."* – Namaz bez tahareta ili u drugom smjeru osim Kible, jeste pokvaren, dok onaj koji klanja na otetoj zemlji ili u otetoj odjeći, ili uzme abdest sa otetom vodom, takav postupak neće pokvariti namaz. Isto tako i post kvari spolni odnos, jedenje i pijenje, ali ga ne kvare laž, ogovaranje i prenošenje tuđih riječi.

Novotarije u mu'amelatima (odnosi između ljudi)

Osnova u mu'amelatima je dozvoljenost, i pokvarenost mu'amelata u mu'amelatima ne biva ničim osim sa šeri'atskim dokazom. Činjenje novotarije u mu'amelatima biva na više načina:

1) Ono što mijenja njihovo stanje i ovi mu'amelati se ne prihvataju, npr. ako ljudi za zinaluk (blud) odrede novčanu kaznu. Zbog toga je Poslanik ρ, čovjeku koji je htio da otkupi svoga sina sa 100 ovaca i jednim slugom, nakon što je učinio zinaluk sa suprugom njegovog najamnog radnika, rekao: *"Sto ovaca i sluga se tebi vraćaju, a na tvom sinu je da mu se udari sto bičeva i da bude protjeran godinu dana."* (Bilježe Buharija i Muslim od Ebu Hurejre τ i Zejda ibn Halida el-Džuhenija τ)

2) Sklapanje zabranjenih ugovora kojih ima tri vrste:

a) U biti onoga što se ugovara nije svojstveno da se sklapa ugovor, npr. sklapanje braka sa onim s kojim je zabranjeno sklapanje braka zbog rodbinske veze, tazbinstva po mlijeku ili spajanja (npr. spajanje između dvije sestre, ili žene i njene tetke, amidžince) – ovakav ugovor je batil (neispravan), zato što je u njima prekoračenje Allahovog I prava Koji je ove stvari zabranio.

b) Ne postojanje jednog uvjeta ugovora koji se ne izostavlja, pa čak i uz međusobnu suglasnost partnera, poput sklapanja braka sa ženom u 'iddetu, ili sklapanje braka bez velija, i ovaj ugovor je neispravan.

c) Ugovori kojima se nanosi nasilje jednoj strani, poput udavanja štićenice od strane velija bez njenog pristanka. Ovakav ugovor u vezi ispravnosti ili neispravnosti je vezan za prihvatanje ili odbijanje onoga čije je pravo ugroženo, pa ako bude zadovoljna s tim – ugovor će biti ispravan, a ako ne bude – ugovor je neispravan. Također i onaj ko potroši tuđi novac ili imetak u trgovini ili u sadaki, onda se odluka vraća na vlasnika imetka.

Nije svaki 'ibadet propisan za određeno vrijeme i određenu priliku – dozvoljen za neko drugo vrijeme ili priliku

Otkrivanje glave i stajanje na Arefatu je od obreda hadždža i nije dozvoljeno raditi ove stvari sa ciljem činjenja 'ibadeta mimo vremena hadždža i mjesta za njegovo obavljanje, npr. da stanem na Igman otkrivene glave i da tu dovim Allahu I.

Hadis br. 6.

Nu'man ibn Bešir τ veli: *"Čuo sam Božijeg Poslanika ρ gdje veli: »Što je dozvoljeno (halal) jasno je, a što je zabranjeno (haram)*

jasno je, a među njima ima nejasnih stvari koje mnogi ne poznaju. Ko ih se uščuva, taj je sačuvao svoju vjeru i čast, a ko se upusti u njih, zapast će u ono što je zabranjeno. Isto tako kao pastir koji čuva stado oko zabranjene zemlje, može časom da mu umakne stado i pase na njoj. Svaki vladar ima svoju, drugima zabranjenu, zemlju (ispašu), a Božija, zabranjena, zemlja jesu Njegove zabrane. U tijelu ima jedan organ, koji kada je dobar, bude dobro cijelo tijelo, a kada je pokvaren, bude pokvareno cijelo tijelo, taj organ je srce.« (Bilježi Muslim) – Halal je jasan, haram je jasan, a između njih su sumnjive stvari koje mnogi ne poznaju. – Značenje ovoga jeste: Da je čisti halal jasan i u njemu nema nikakve sumnje, a isto tako i čisti haram je jasan, ali između ove dvije stvari ima nejasnih stvari mnogim ljudima koji ne znaju da li su one halal ili haram, dok onima koji posjeduju znanje te stvari nisu nejasne i sumnjive i oni znaju na kojoj strani su te stvari; da li su haram ili halal. Što se tiče čistog halala on je poput jedenja i pijenja lijepih stvari (halal stvari) i oblačenje onoga za čim imamo potrebu, a nije nečisto ili zabranjeno. Jasni, tj. čisti haram: poput jedenja crkotine, krvi, svinjskog mesa, pijenja alkohola, oblačenja svile za muškarce, kamata i otimanje imetka. Što se tiče sumnjivih (nejasnih) stvari – one su poput jedenja, pijenja ili oblačenja stvari oko kojih su se učenjaci razišli u njihovoj dozvoljenosti ili zabranjenosti: poput jedenja mesa konja, mazge i magarca, pijenje turšije (turšija nastaje kada u vodu stavimo neko voće koje unutra ostane nekoliko dana, a nakon nekoliko dana se pije), oblačenje i korištenje koža divljih životinja. Allah I je u Svojoj Knjizi objavio ono što trebamo znati od halala i harama, Allah I kaže: ***''I objavili smo ti Knjigu u kojoj ti pojašnjavamo sve stvari.''*** Zatim Allah I kaže: ***''To vam Allah objašnjava da ne zalutate.''*** (En-Nisa', 176. ajet) A isto tako putem Svoga Poslanika ρ nam je pojasnio ono što trebamo znati. Kaže Allah I: ***''A tebi objavljujemo Kur'an da bi objasnio ljudima ono što im se objavljuje, i da bi oni razmislili.''*** (En-Nahl, 44. ajet)

Poslanik ρ nije umro sve dok mu Allah I nije upotpunio njegovu vjeru i njegovom Ummetu, Allah I kaže: ***''Sada sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam Islam bude vjera.''*** (El-Maide, 3. ajet) Dakle, Allah I i Njegov Poslanik ρ su objasnili ovome Ummetu ono što trebaju znati od halala ili harama, ali i pored toga učenjaci se razilaze u propisu mnogih stvari i ovo razilaženje se dešava iz sljedećih razloga:

1) Nekada tekst nije dopro do učenjaka ili je dopro, ali ga ne smatra ispravnim.

2) Nekada se prenesu dva teksta i jedan dozvoljava nešto, a drugi to zabranjuje, pa jedan učenjak zauzme stav po jednom tekstu, a drugi po drugom tekstu, ili dva teksta dopru do jednog učenjaka, ali on ne zna njihov historijat, jer onaj koji je prije izrečen biva derogiran, dok je drugi derogirajući prije ili poslije.

3) Od razloga za razilaženje uleme jeste nepostojanje jasnog dokaza vezanog za određenu mes'elu, nego se propis tada uzima iz općenitog pravila; ili prema razumijevanju, ili na osnovu kijasa (analogije), tako da se razumijevanje uleme u odnosu na ove stvari uveliko razlikuje.

4) Postoje mes'ele kod kojih je prenesena naredba ili zabrana, tako da se učenjaci razilaze oko toga koji je to stepen naredbe ili zabrane, tj. da li je naredba u smislu obaveze ili poželjnosti i da li je zabrana u smislu zabrane ili prezrenosti? Unatoč tome u Ummetu mora postojati učenjak čiji će stav odgovarati istini, tako da će on poznavati ovaj propis, dok će u vezi sa drugima ova stvar biti samo pričinjavanje – to je zbog toga što se ovaj Ummet neće okupiti na zabludi. Nekada stvari mogu biti nejasne, a izlaz iz te nejasnoće može biti u vraćanju stvari na njenu osnovu npr. ono čemu je osnova dozvoljenost, kao što su čistoća vode, odjeće i zemlje, a ono čemu je

osnova zabranjenost kao što su žene ili životinjsko meso[1] ukoliko se sumnja u njega, u tom slučaju čovjek će se vratiti na osnovu, a to je čuvanje od tih stvari. Poslanik ρ je rekao vezano za čovjeka kojem se pričinjavalo da nešto osjeti u namazu: *"Ne prekidaj namaz sve dotle dok ne čuješ zvuk ili ne osjetiš miris." –*

[1] Npr. Ako ti dođe meso od životinje za koju ne znaš kako je zaklana, tada si obavezan da ostaviš takvo meso. Takva je stvar i kada su u pitanju žene. Npr. Ako čovjek želi da se oženi nekom ženom s kojom su zajedno i druge žene, a ne zna koja od tih žena je njegova sestra, dužan je da ih sve ostavi i da se ne ženi ni sa jednom.

Kao što je Poslanik ρ zabranio da lovac jede ubijenu životinju na kojoj je našao ranu od tuđeg oružja ili kod koje je našao tuđeg psa, ili ako je našao životinju (npr. pticu) koju je on upucao, a ona upala u vodu, pa nije siguran da li je umrla od pucnja ili gušenja u vodi.

Određene sumnjive stvari se nekim ljudima mogu jasno učiniti dozvoljenim ili zabranjenim i to je zbog toga što oni imaju više znanja od drugih. Oni koji ne poznaju propis dijele se na dvije skupine:

1) Oni koji se ustežu od te stvari zbog njene sumnjivosti.

2) Oni koji su ubjeđeni u propis koji nije u stvarnosti.

Govor Poslanika ρ: *"Ko se sačuva od sumnjivih stvari sačuvao je svoju vjeru i svoju čast, a onaj koji upadne u sumnjive stvari upao je u haram."* Poslanik ρ je podijelio ljude u vezi sa sumnjivim stvarima na dvije vrste:

1) Oni koji se čuvaju sumnjivih stvari, a značenje riječi *istebrae* dolazi kao onaj koji čuva svoju vjeru i čast od manjkavosti.

2) Oni koji upadaju u sumnjive stvari, iako je ona po njihovom mišljenju sumnjiva stvar – što se tiče onoga koji čini neku stvar koja je kod ljudi sumnjiva ali je njemu jasna (on je ne vidi sumnjivom), on kod Allaha I nema grijeha, međutim, ako se čovjek boji govora ljudi o tome, njegovo ostavljanje te stvari će biti stvari kojom je čuvao svoju vjeru i čast, kao slučaj Poslanika ρ kada je bio u 'itikafu, pa mu je Safija, radijallahu anha, došla u posjetu i kad je htjela da ide kući on ju je ispratio, pa su naišla dvojica ashaba, te im je Poslanik ρ rekao: *»Ovo je Safija, Hujejova kćerka.«* – da oni poslije toga ne bi sumnjali da je on bio sa tuđom ženom.

Govor Poslanika ρ: *"... upao je u haram ..."* se tumači na dva značenja:

1) To je zbog toga što činjenje sumnjivog djela uz ubjeđenje da je to sumnjiva stvar može odvesti u činjenje jasnog i opasnijeg grijeha za koji on vjeruje da je haram. To upadanje u jasni haram se odvija postepeno.

2) Onaj koji čini sumnjivu stvar, pri tome ne znajući da li je ona zabranjena ili dozvoljena, nije siguran da neće upasti u haram, tako da može upasti u haram i ne znajući.

Govor Poslanika ρ: *"... kao pastir koji čuva stado ..."* jeste primjer koji je Poslanik ρ naveo za onoga koji je upao u sumnjive stvari. *Hima* znači ograđeno područje koje pripada vladarima i u koje je zabranjen pristup ostalima. Sa ovim hadisom se dokazuje pravilo kojim se ograničavaju putovi koji vode u zabranjene stvari. Dokaz za to u Šeri'atu je zabranjenost male količine onoga što opija u velikoj količini, kao i zabrana osamljivanja sa strankinjom.

Govor Poslanika ρ: *"Zaista u tijelu ima jedan komad mesa ..."* ukazuje na to da je dobro, ili ispravnost roba, posljedica ispravnosti njegovog srca, pa ako je dobro njegovo srce, njegova

djela će biti ispravna i suprotno. Kaže Allah I*:* ***"Na Dan kada neće nikakvo blago, a ni sinovi od koristi biti, samo će onaj koji Allahu srca čista dođe spasen biti."*** (Eš-Šu'ara 88/89. ajet)

يَوْمَ لَا يَنفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا مَنْ أَتَى ٱللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾

Tjelesni pokreti prate srčane kretnje i njegovu volju. Kaže Hasan el-Basri, rahimehullah: *"Nisam pogledao svojim očima, niti sam izgovorio svojim jezikom, niti sam dodirnuo svojom rukom, niti sam zakoračio svojom nogom sve dok ne razmislim da li je to pokornost ili nepokornost, pa ako je pokornost krenuo sam naprijed, a ako je nepokornost ustuknuo sam."*

Hadis br. 7.

Od Temima ed-Darija τ se prenosi da je Allahov Poslanik ρ rekao: *"Vjera je savjetovanje."* – mi mu rekosmo: *"Kome Allahov Poslaniče?"* – pa odgovori: *"Allahu Uzvišenom, Njegovoj Knjizi, Njegovu Poslaniku, starješinama muslimana i ostalim muslimanima."* (Bilježi Muslim)

Poslanik ρ nas obavještava da je vjera *en-Nasiha*, što ukazuje da nasihat objedinjuje osobine Islama, imana i ihsana koji se navode u Džibrilovom υ hadisu. Nasihat ne znači bukvalno savjet – osnovno značenje je iskrenost (ihlas).

Nasihat Allahu I – jeste priznavanje Njegovog jedinstva, i Njegovo opisivanje sa osobinama potpunosti i uzvišenosti, i negiranjem u vezi sa Njim Y svega što je u suprotnosti s tim ili onoga što uskraćuje potpunost tih osobina, izbjegavanje činjenja nepokornosti Njemu I, izvršavanje pokornosti Njemu sa iskrenošću, ljubav i mržnja u Njegovo ime, i borba protiv onih koji ne vjeruju u

Njega, pozivanje i bodrenje na činjenje svih ovih stvari koje smo do sada naveli.

Nasihat Allahovoj I Knjizi – jeste vjerovanje u nju, njeno veličanje i učenje kako to ona zaslužuje, izvršavanje njenih naredbi i klonjenje od njenih zabrana, razumijevanje njenih pouka i primjera (pod ovim se podrazumijeva ono što nam Kur'an predstavlja u smislu pouka i primjera), razmišljanje o njenim ajetima, pozivanje ka njoj, tj. pozivanje Allahovoj I Knjizi, da vjeruju i rade po njoj, otklanjanje iskrivljivanja Kur'ana koji dolaze od strane onih koji pretjeruju i otklanjanje mahana onih koji ne vjeruju u nju.

Nasihat Allahovom Poslaniku ρ – jeste vjerovanje u njega ρ i ono s čime je on υ došao, pokoravanje njemu i njegovo veličanje. Allah I kaže: ***"Mi šaljemo tebe kao svjedoka i kao donosioca radosnih vijesti i kao onog koji treba da opominje da u Allaha i Poslanika Njegova vjerujete, i da vjeru Njegovu pomognete, i da Ga veličate i da Ga ujutro i navečer hvalite."*** (El-Feth, 8/9. ajet)

إِنَّآ أَرْسَلْنَٰكَ شَٰهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٨﴾ لِّتُؤْمِنُوا۟ بِٱللَّهِ
وَرَسُولِهِۦ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٩﴾

Pridržavanje pokornosti njemu, jer Allah I kaže: ***"Onaj ko se pokorava Poslaniku pokorava se i Allahu; a onaj ko glavu okreće – pa, Mi te nismo poslali da im čuvar budeš."*** (En-Nisa', 80. ajet)

مَّن يُطِعِ ٱلرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ ٱللَّهَ ۖ وَمَن تَوَلَّىٰ
فَمَآ أَرْسَلْنَٰكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ﴿٨٠﴾

Oživljavanje njegovog sunneta i širenje njegovih poruka, neprijateljstvo protiv onih koji napadaju njega i njegov sunnet, i prijateljevanje sa onima koji prijateljuju sa Allahovim Poslanikom ρ i njegovim sunnetom, primanje njegovih osobina i ponašanje u skladu sa njegovim moralom, ljubav prema njegovoj porodici i ashabima ψ.

Nasihat vođama muslimana – jeste njihovo pomaganje na dobru, pokoravanje njima u dobru i opominjanje na njega, opominjanje i savjetovanje na blag način, klonjenje napada na njih (pobune), upućivanje dove Allahu I, kako bi ih naveo da rade dobro.

Nasihat muslimanskim masama – upućivanjem ka njihovim interesima, podučavanje stvarima koje su vezane za njihov dunjaluk i Ahiret, zaklanjanje njihovih sramota, izvršavanje njihovih potreba i pomaganje protiv njihovih neprijatelja, klonjenje od varanja i zavisti prema njima.

Hadis br. 8.

Abdullah sin Omerov τ priča da je Allahov Poslanik ρ rekao: *"Naređeno mi je da se protiv ljudi borim sve dok oni ne posvjedoče da nema boga osim Allaha i da je Muhammed ρ Allahov Poslanik i dok ne počnu klanjati namaz i davati zekat. Ukoliko to učine i ukoliko se na drugi način ne ogriješe prema Islamu, od mene će im biti pošteđeni životi i imeci, a račun će polagati pred Uzvišenim Allahom."* (Bilježe Buhari i Muslim) – a Buhari jedini prenosi: *"osim u slučaju prava Islama."* – Allahov Poslanik ρ u ovom hadisu naređuje borbu protiv ljudi. Ono što se cilja pod izrazom ljudi jesu mušrici, bili oni Arapi ili neki drugi mnogobošci. Ali što se tiče ehlu-l-kitabija njima se dozvoljava da ostanu na svojoj vjeri.

Šta čuva krv i imetak?

1) Izgovaranje dva šehadeta. Allahov Poslanik ρ je prekorio Usamu ibn Zejda τ zbog ubijanja čovjeka koji je izgovorio la ilahe illallah.

2) Obavljanje namaza – zbog govora u ovom hadisu: *" i dok ne počnu klanjati namaz "*, a obavljanje namaza se sastoji u tome što ćemo biti redovni u njegovom klanjanju uz poštivanje njegovih šartova i ruknova.

3) Davanje zekata – zbog govora u ovom hadisu: *" i dok ne počnu davati zekat "*, pa onaj koji bude davao zekat sačuvat će svoj imetak i krv, a onaj koji negira njegovu obaveznost počinio je nevjerstvo. Onaj koji uskrati davanje zekata, priznajući u isto vrijeme da je to obavezno, čini grijeh, ali ne i nevjerstvo. Od njega će se zekat uzeti na silu ili će se ubiti. Ebu Bekr τ je rekao: *"Tako mi Allaha, borit ću se protiv onih koji prave razliku između namaza i zekata."* Kaže Allah I: ***"Pa ako se pokaju i budu molitvu obavljali i zekat davali, ostavite ih na miru, jer Allah zaista prašta i samilostan je."*** (Et-Tewba, 5. ajet)

فَإِن تَابُوا۟
وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا۟ ٱلزَّكَوٰةَ فَخَلُّوا۟ سَبِيلَهُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

4) Pridržavanje ostalih prava Islama prema čovjeku. Ebu Bekr τ je zaključio na osnovu govora Allahovog Poslanika ρ: *"Osim u slučaju prava Islama ... "*, da mu je dozvoljeno da se bori protiv onih koji uskrate davanje zekata. Neki učenjaci smatraju da je dozvoljeno voditi borbu protiv ljudi koji ne izvršavaju naređeni post i hadždž na osnovu ovoga hadisa. Od prava Islama su one stvari koje ako ih musliman učini tada njegov imetak i krv postaju dozvoljeni. Kao što je ubojstvo čovjeka, činjenje bluda nakon sklapanja bračnog ugovora,

odmetništvo. Prenosi se od Abdullaha ibn Mes'uda τ da je Allahov Poslanik ρ rekao: *"Krv čovjeka muslimana koji svjedoči da nema drugog božanstva osim Allaha i da sam ja Njegov Poslanik nije dozvoljena, osim u jednom od tri slučaja: ženjeni bludnik, život za život, onaj ko ostavi svoju vjeru i raziđe se od džemata (zajednice)."* (Bilježe Buhari i Muslim)

Mi sudimo po vanjštini, a Allah I po nutrini

Govor Poslanika ρ: *»A njihov obračun je kod Uzvišenog Allaha.«* – ukazuje na to da je onaj koji javno očituje Islam i obavlja svoje dužnosti sačuvan u svome životu i imetku. Ako je ciljao svojim Islamom Allahovo I zadovoljstvo i Njegovu nagradu – on je tada mu'min, a ako je sa svojim Islamom ciljao traženje spasa od ubijanja – njegova unutrašnjost (nijet) je Allahu I poznata. Isto tako onaj koji klanja bez čistoće (bez tahareta) ili se omrsi u Ramazanu u svojoj kući, a u isto vrijeme tvrdi da je postač. A iz ovog hadisa su sljedeće koristi:

1) U hadisu je odgovor na tvrdnju murdžija da za postojanje imana nisu potrebna djela, zato je imam Buhari, rahimehullah, u svome Sahihu naveo ovaj hadis u poglavlju o imanu, kako bi time odgovorio na ovaj murdžijski stav.

2) Vanjska djela se prihvataju od ljudi, a njihovu unutrašnjost (nijete) ostavljamo Allahu I.

3) Ne smiju se proglašavati nevjernicima novotari koji priznaju Allahovo jedinstvo (tewhid) i koji obavljaju njegove obrede.

Hadis br. 9.

Od Ebu Hurejre τ se bilježi u Buhariji i Muslimu da je rekao: "Čuo sam Božijeg Poslanika ρ gdje veli: *»Što sam vam zabranio klonite ga se, a što sam vam naredio vršite koliko možete, jer ništa*

nije uništilo one što su prije vas bili, nego mnoga suvišna pitanja i nepokoravanje vjerovjesnicima.«

Razlog izgovaranje hadisa – Poslanik ρ je rekao: *»Ljudi, Allah I vam je učinio hadždž obaveznim, pa ga obavljajte.«* – pa je jedan čovjek upitao: *"Da li svake godine, Božiji Poslaniče ρ?"* – pa je Poslanik ρ šutio, tako da je čovjek tri puta ponovio pitanje. – I tada je Poslanik ρ rekao: *»Da vam kažem da, bio bi tada obavezan (svake godine), a da je obavezan (svake godine) ne biste ga mogli izvršiti, a zatim je rekao ovaj hadis."* – U drugom rivajetu je rekao: *»Ne pitajte me ono na čemu vas ostavim (ono što vam ne naredim).«*

Govor Poslanika ρ: *»Šta sam vam zabranio klonite ga se ...«* – ukazuje na to da je zabrana važnija od naredbe – ostavljanje zabranjenih stvari je važnije od činjenja naređenih, zato što Allah I nije dao olakšicu u činjenju zabranjenih stvari, međutim, naredba za vršenje naređenog je ograničena sa mogućnošću čovjeka da je izvrši, a izvršavanje naredbe ne biva osim uz činjenje naređenog djela, dok postojanje djela mora biti utemeljeno na određenim uvjetima od kojih neki nekada nisu izvršivi. Jahja Ibn Ebi Kesir, rahimehullah, je rekao: *»Znanje se ne može dobiti odmaranjem tijela.«* (Bilježi Muslim)

Zbog toga je Allah I izvršavanje naređenog stavio u ovisnost o mogućnosti – Allah I kaže: ***"Zato se Allaha bojte koliko god možete."*** (Et-Tagabun, 16. ajet)

فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ مَا ٱسۡتَطَعۡتُمۡ

– zatim kaže Uzvišeni I: ***"Hodočastiti hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti."*** (Ali 'Imran, 97. ajet)

A što se tiče zabrane sa njom se cilja na nepostojanje djela koje je ujedno i osnova. Ono što se zabranom traži jeste konstantnost u održavanju stanja u kojem djelo ne postoji, a to je moguće. Allah I ne zadužuje Svoja stvorenja djelima koja oni ne mogu izvršiti i s toga im nije naredio mnoga djela zbog tegobe koju bi imali u njihovom izvršavanju, a sve to kako bi im olakšao iz Svoje milosti. Što se tiče zabrana njihovo činjenje niko ne može opravdati snagom svojih strasti i nagona, nego je Allah I naredio ostavljanje svega onoga što je zabranio u svakoj situaciji, a ono što je dozvolio u slučaju nužde ne može biti dozvoljeno kada opasnost prestane. Rekao je Poslanik ρ: *"Ako sam vam nešto naredio uradite to koliko možete!"* Ova rečenica ukazuje na to da onaj koji ne može da radi kompletnu stvar koja je naređena, nego može da radi samo jedan dio naređenog – na njemu je obaveza da radi ono što je u njegovoj mogućnosti, npr. u poglavlju čistoće kad je čovjek u stanju da uzme jedan dio čistoće, a drugi dio nije u stanju da uradi – kao nepostojanje vode ili zbog bolesti – on će očistiti vodom koliko je u stanju, a za ostatak će uzeti mesh. Što se tiče namaza: ko ne može da klanja stojeći klanjat će sjedeći, a ako ne može ni sjedeći – onda ležeći. Što se tiče posta, ako može da posti dio dana – on nije obavezan da posti, jer je Allah I naredio da se posti cijeli dan, a ne samo dio dana. Iz ovog hadisa učenjaci fikha su izvukli pravilo da nemogućnost izvršavanja jedne obaveze ne isključuje obavezu izvršavanja onog što se može uraditi.

Mnoštvo pitanja

Pitanja koja su uzrok uništenja:

1) Pitanja o onome što je prešutio Šeri'at i nije ih pojasnio ili obznanio, jer je Allah I u Svojoj Knjizi pojasnio sve što je potrebno ljudima.

2) Pitanja od kojih nema koristi, niti potrebe. Kao čovjek koji je pitao Poslanika ρ ko je moj otac? – pa reče Poslanik ρ: *"Zove se Huzafe."* (Bilježi Muslim)

3) Pitanja s kojima se želi isprovocirati. Kao što prenosi Ibn Abbas τ da je čovjek upitao Poslanika ρ: *"Gdje je moja deva."* – želeći s tim da isprovocira Poslanika ρ.

4) Pitanja o stvarima koje se nisu desile. Zbog toga trebalo bi da musliman da se brine o onom što je došlo od Allaha I i Njegovog Poslanika ρ, zatim treba trud da bi to shvatio, da potvrđuje to i radi po tome, te da ne pita puno o stvarima koje se neće desiti, pa da se onda brine o tim stvarima tražeći odgovor za to.

5) Previše pitanja iz inada i prkosa, kao što se desilo Benu Israilu kada im je Allah I naredio da zakolju bilo koju kravu, zbog njihovih pretjeranih pitanja Allah I im je otežao ono što im je u početku bio naredio. Pa kaže Allah Y: ***"A kada je Musa rekao narodu svome: Allah vam naređuje da zakoljete kravu, - oni upitaše: Zbijaš li ti to s nama šalu? – Ne dao mi Allah da budem neznalica! – reče on: Zamoli Gospodara svoga, u naše ime, - rekoše – da nam objasni kojih godina ona treba da bude. – On kaže – odgovori on – da ta krava ne smije da bude ni stara ni mlada, nego između toga, srednje dobi, pa izvršite to što se od vas traži! Zamoli Gospodara svoga, u naše ime, - rekoše – da nam objasni kakve boje treba da bude. – On poručuje – odgovori on – da ta krava treba da bude jarko rumene boje, da se svidi onima koji je vide. Zamoli Gospodara svoga, u naše ime, - rekoše – da nam objasni kakva još treba da bude, jer, nama krave izgledaju slične, a mi ćemo nju, ako Allah htjedne, sigurno pronaći. On poručuje – reče on – da ta krava ne smije da bude istrošena oranjem zemlje i natapanjem usjeva; treba da bude bez mane i bez ikakva biljega. – E sad si je***

opisao kako treba! – rekoše, pa je zaklaše, i jedva to učiniše.'' (El-Beqare, 68-71. ajet)

6) Pitanja o onome što je Allah I sakrio od Svojih stvorenja iz Svoje mudrosti, kao pitanje o tajni kada i kadera, pa npr. kada je Sudnji dan, zatim o duši i o kakvoći Sudnjeg dana. Ona pitanja koja su mimo ovih pitanja to treba da pitamo. Kaže Allah I: *''Pitajte ehlu-l-kitabije ako ne znate.''* Musliman treba da pita o stvarima koje su njemu potrebne i koje mu se događaju, npr. čovjek koji ima ranu na ruci i ne zna kako će uzeti abdest on treba da pita o tome, također je dozvoljeno da pitamo o stvarima koje očekujemo da će se desiti. Ashabi ψ su pitali Allahovog Poslanika ρ koje se nisu dešavale, ali su očekivali da se one dese: Poslanik ρ je obavijestio da će biti vladara koji će odgađati namaz do pred kraj njegovog vakta, pa su ashabi ψ upitali: *''Kako ćemo klanjati?''* – pa je Poslanik ρ odgovorio: *»Klanjajte namaz u njegovo vrijeme, zatim klanjajte sa njima!«* Govor Poslanika ρ: *''I nepokoravanje vjerovjesnicima.''* – a obaveza je muslimanima da ne budemo ne pokorni Poslaniku ρ, tj. da se pokoravamo onome što je naredio i da se klonimo onoga što je on zabranio i da nikada ne raspravljamo o njegovom Sunnetu, osim ako tu ima naučni cilj. Koristi ovog hadisa su:

1) U osnovi je nepostojanje vadžiba ili propisa prije dolaska Šeri'ata, kao što kaže Poslanik ρ: *»Nemojte me pitati dok vam nešto ne naredim!«* – Ovo je ono što je ispravno kod većine uleme usulu-l-fikha, kao što kaže Allah I: *''Mi ne bi kaznili nikoga dok ne bi poslali poslanika.''*

2) Da se brinemo o onome što nam je trenutno potrebno i da se ne brinemo o stvarima koje ne očekujemo da će nam se desiti.

3) Obaveznost hadždža u životu je samo jedan put.

Hadis br. 10.

Od Ebu Hurejre τ se prenosi da je rekao Božiji Poslanik ρ: *''Allah je Tajjib (čist) i ne prima ništa osim čisto. Uzvišeni Allah je naredio vjernicima isto što je naredio poslanicima.* Kaže Allah I u Kur'anu: ***''O poslanici, jedite što je lijepo (dozvoljeno), a radite što je dobro…''*** (El-Mu'minun, 51. ajet) Kaže Allah I: ***''O vjernici, jedite od lijepih (dozvoljenih) jela koje sam vam Ja podijelio i zahvaljujte Bogu ako samo Njega obožavate.''*** (El-Beqare, 172. ajet) – veli Ebu Hurejre τ, zatim spomenu Božiji Poslanik ρ čovjeka koji dugo putuje, rasčupan, prašnjav, pruži ruke nebu govoreći: *''Gospodaru, Gospodaru!'' – a jelo mu haram, piće mu haram, odjeća mu haram i odhranjen je sa haramom, pa odkle će se njegova molba uslišati!''* (Bilježi Muslim)

Govor Poslanika ρ: *''Allah je Tajjib (čist)''* – znači da je Allah I Svet i Čist od manjkavosti, nedostataka i mahana, i ovo je kao što kaže Allah Y: *''...čestite žene su za čestite muškarce, a čestiti muškarci za čestite žene, oni nisu krivi za ono što o njima govore…''* (En-Nur, 26. ajet) – ovo znači da su čisti od prljavštine i grijeha. Govor Poslanika ρ: *''...i ne prima ništa osim lijepo.''* – to znači od sadake ne prima ništa, osim što je čisto i što je halal, u ovo također ulaze djela, i ne prima od djela, osim ono što je čisto od svega što je ružno, kao što je rijaa (pretvaranje) i 'udžb (samodopadanje). Sa riječi tajjib opisuju se djela općenito, govori i vjerovanja. – Sve se ovo dijeli na čisto i na prljavo. Vjernik sam je čist: njegovo srce, jezik i tijelo, tj. oni su čisti – srce zbog imana, jezik zbog zikra i njegovi organi zbog dobrih djela – sve ove lijepe čiste stvari Allah I prima. U ovom hadisu je dokaz da jedenje harama kvari djelo, te da se zbog harama djela ne primaju. U hadisu se također ukazuje na to da djelo neće moći biti primljeno ako se čovjek hrani haramom. U sahih hadisima se bilježi da se namaz ne prihvata od roba koji pobjegne od svoga gospodara, niti od žene na koju je njen muž ljut, niti od onoga

koji ode vračaru, niti od onoga koji pije alkohol. Sa negiranjem prihvatanja djela se nekada cilja na:

1) Zadovoljstvo sa čovjekovim djelom, njegovu pohvalu i hvaljenje pred melekima

2) Ostvarivanje nagrade i sevaba za urađeno djelo.

3) Situacija u kojoj obaveznost farza više ne biva na snazi, tj. kada čovjek uradi djelo, tada više nije dužan da ga radi drugi put.

Na osnovu vanjštine hadisa najvjerovatnije je da se ciljalo na prvo i drugo značenje. Učenjaci se razilaze oko čovjeka koji je obavio hadždž sa haram imetkom i oko onoga koji klanja u haram odjeći. – Da li sa njega spada obaveza obavljanja hadždža i namaza? Što se tiče davanja sadake sa haram imetkom ona se ne prihvata, kao što se bilježi u Muslimovom Sahihu od Ibn Omera τ da je Poslanik ρ rekao: *"Allah ne prima namaz bez abdesta, niti sadaku koja je nasilu oteta."* Od Ebu Hurejre τ se prenosi da je Poslanik ρ rekao: *"Ko stekne haram imetak, pa ga dadne kao sadaku, za njega neće imati nagradu i imat će grijeh za njega."* (Hadis je hasen, a bilježi ga Ibn Hibban) Sadaka sa haram imetkom može poprimiti dva oblika:

1) Ako čovjek koji je oteo ili pronevjerio povjereni imetak dao sadaku za sebe – ovakav čovjek je ciljan ovim hadisom i on neće biti nagrađen za svoje djelo, nego će biti grješan za korištenje i rukovanje tuđim imetkom, niti će vlasniku imetka biti nagrada za to, zato što nije imao nijet.

2) Da čovjek koji je uzeo imetak dadne taj imetak kao sadaku u situaciji kada ne bude u stanju da ga vrati vlasniku ili njegovim nasljednicima i ovo je dozvoljeno po većini učenjaka da taj imetak udijeli u njegovo ime kao sadaku – ovo mišljenje zastupaju Ebu

Hanife, Malik, Ahmed i dr, neka im se Allah I smiluje. U okvir ovoga ulazi nađena stvar, kao i haram imetak čiji je vlasnik nepoznat.

Stav Šafije, rahimehullah, jeste da se haram imetak treba čuvati sve dotle dok njegov vlasnik ne postane poznat, ali je ispravnije mišljenje da se taj imetak treba dati kao sadaka, zato što čuvanje tog imetka može doprinijeti njegovom uništenju ili nestajanju, ili da taj imetak bude otet i iskorišten od strane nasilnika. Neki učenjaci smatraju da se onaj imetak čiji vlasnik nije poznat uništava. To nije ispravno, jer Islam u osnovi zabranjuje uništavanje imovine.

Govor Poslanika ρ: *"Pa je spomenuo čovjeka koji je odužio putovanje…"* – u ovom dijelu hadisa se ukazuje na određene edebe tokom činjenja dove, a njih ima četiri:

1) Dužina putovanja, a samo putovanje jeste uzrokom za primanje dove. Poslanik ρ kaže: *"Tri dove se primaju, u što nema sumnje: »Dova mazluma, dova musafira i dova roditelja za njegovo dijete.«* (Hadis je hasen, a bilježe ga Ebu Davud, Ibn Madže i Tirmizi od Ebu Hurejre τ)

2) Težnja ka skromnosti u odijevanju i izgledu. Poslanik ρ kaže: *"Neki raščupani i prašnjavi čovjek, odjeven u dvije izblijedjele haljine, onaj koga ljudi odbijaju sa vrata, kada bi dovio Allahu I On bi im ispunio (tu dovu)."* (Bilježe Muslim i Ibn Hibban) Poslanik ρ se tako odijevao prilikom klanjanja namaza za kišu (*istiska* – traženje za napajanje).

3) Pružanje čovjekovih ruku ka nebesima. U hadisu od Selmana el-Farisija τ se kaže da je Božiji Poslanik ρ rekao: *"Zaista je Allah I stidan i plemenit; On se stidi kada čovjek digne svoje ruke*

prema Njemu da mu ih vrati prazne." Od Poslanika ρ se prenosi više vrsta, načina dizanja ruku prilikom činjenja dove:

a) Pokazivanje u vis sa kažiprstom.

b) Dizanje ruku prema nebu uz okretanje vanjskih dijelova šaka prema kibli, a dlanova naspram lica.

c) Dizanje ruku na taj način što su dlanovi okrenuti prema nebu, a suprotna strana prema zemlji.

d) Suprotno od trećeg načina – sa usmjerenim dlanovima prema zemlji, a šakama prema nebesima. Ovaj zadnji način bilježi Muslim.

O

4. Upornost i konstantnost u činjenju dove uz spominjanje osobina Njegovog gospodarstva (o Gospodaru, kao što se u hadisu navodi).

❑ Govor Poslanika ρ: "Pa kako da se takvom ne odazove!?" – jeste pitanje koje je došlo u vidu čuđenja, jer je činjenje harama i hranjenje njim jedan od razloga neprimanja dove, kao što je i činjenje pokornosti razlog za njeno primanje, kao što se to prenosi u Muslimovom Sahihu u hadisu koji govori o ljudima u pećini.

Tumačenje jedanaestog hadisa

❒ Od Hasana τ Alijinog sina se prenosi da je rekao: "Od Poslanika ρ sam naučio: "Ostavi ono u što sumnjaš i zamijeni to sa onim u što ne sumnjaš." (Bilježe ga Nesa'i i Tirmizi koji kaže da je hadis hasen-sahih)

Poslanik ρ bodri muslimane da se ustegnu i paze sumnjivih stvari, jer kod čistog halala u muslimanskom srcu se ne može naći nimalo sumnje, dvoumljenja i nesigurnosti. Duša kod takvih stvari biva smirena, dakle kod čistog halala, i u toj smirenosti joj se pridružuje i srce. Što se tiče sumnjivih stvari u srcima se pojavljuje kolebljivost i briga koji uzrokuju sumnju. Ovim hadisom se dokazuje da je izlazak iz razilaženja uleme vrjedniji, iako ovo ne važi u potpunosti za svaki slučaj, jer je u razilaženju, oko onih mes'ela koje su prenesene od Poslanika ρ, olakšanje za ovaj Ummet i slijeđenje ovih olakšica je preče od njihovog ostavljanja, iako ta olakšica nije doprla do nekih učenjaka, npr. ubijeđenost u čistoću i sumnja u moguće stanje nečistoće. Ukoliko se olakšici suprotstavlja neki drugi sunnet ili postupak Ummeta tada je preče da se ona ostavi.

Strogo ustezanje od sumnjivih stvari je moguće samo kod onoga čije je općenito stanje ispravno i koji je poznat po svojoj

bogobojaznosti i opreznosti, dok onaj koji javno čini zabranjena djela, a nakon toga želi da pokaže svoju opreznost sa ustezanjem od sitnih sumnjivih stvari, nije toga dostojan. Kao što kaže Ibn Omer τ onome[1] koji ga je pitao o komarčevoj krvi: "Pitaju me o komarčevoj krvi! – a ubili su Husejna τ,[2] a čuo sam Poslanika ρ da kaže: "A njih dvojica[3] su moja dva rejhana na dunjaluku."[4] (Bilježi Buhari)

Čovjek treba da se čuva oslanjanja na govor bilo koga, kao što Poslanik ρ kaže u hadisu kojeg prenosi Vabise τ: "…pa makar ti ljudi dali takvu fetvu." – Čovjek treba da se oslanja na govor onoga koji inače govori istinu, a znak iskrenosti jeste da se uz nju srca smiruju, dok je znak laži pojava sumnje u srcu.

Tumačenje dvanaestog hadisa

❑ Od Ebu Hurejre τ se prenosi da je Poslanik ρ rekao: "Od ljepote čovjekova islama jeste da ostavi ono što ga se ne tiče." (Hasen-hadis, bilježe ga Tirmizi i drugi)

❑ Ovaj hadis je veliki temelj lijepog ponašanja. Značenje ovoga hadisa jeste da je od ljepote čovjekova islama ostavljanje onoga što ga se ne tiče, svejedno bio to govor ili djelo, i da se ograniči samo na ono što ga se tiče od toga. U ljepotu potpunog islama ulazi ostavljanje zabranjenih stvari, kao što Poslanik ρ kaže: "Musliman je onaj od čijeg jezika i ruke su sigurni drugi muslimani."

Kada čovjek uljepša svoj islam onda će samim tim ostaviti ono što ga se ne tiče od zabranjenih, pokuđenih, sumnjivih i nepotrebnih dozvoljenih stvari – sve ove stvari se ne tiču muslimana kada on upotpuni svoj islam i dospije na stepen ihsana.

---

[1] Bio je Iračanin.
[2] Sin Alije ibn Ebi Taliba τ.
[3] Hasan i Husejn.
[4] Dva mirisna cvijeta na dunjaluku.

❑ Najviše se cilja sa riječima: "…da ostavi ono što ga se ne tiče." – na jezik i njegov pokvaren govor, kao što se na to ukazuje u Kur'anu: ***''Mi stvaramo čovjeka i znamo šta mu sve duša njegova haje, jer Mi smo njemu bliži od vratne žile kucavice. Kad se dvojica sastanu i sjednu jedan s desne, a drugi s lijeve strane, on ne izusti ni jednu riječ, a da pored njega nije prisutan Onaj koji bdije.''*** (Qaf, 16-18. ajet)

Također, u Musnedu se bilježi hadis od Husejna τ da je Poslanik ρ rekao: "Od lijepog islama čovjeka jeste da malo govori o onome što ga se ne tiče." (Hadis je hasen)

Mnogi ljudi ne smatraju svoj govor djelom, tako da svašta pričaju ne pazeći na ono što kažu. Ovo nije bilo poznato ni Mu'azu ibn Džebelu τ tako da je pitao Poslanika ρ o tome, pa je rekao: "Zar ćemo biti pitani o onome što govorimo?" Poslanik ρ reče: "Majka te izgubila Mu'aze, a zar će ljudi biti bacani u Vatru na svoja lica osim zbog onog što su njihovi jezici zaradili?!" (Hadis bilježe Ahmed, Tirmizi, Ibn Madže, Nesa'i i Hakim) U hadisima se također prenosi vrijednost onoga čiji islam bude lijep i da se njemu umnogostručuju dobra djela, a opraštaju loša djela.

Od Ebu Hurejre τ se prenosi da je Poslanik ρ rekao: "Kada neko od vas uljepša svoj islam tada se svako dobro djelo, koje on uradi, piše kao deset takvih, pa i do sedam stotina puta, a svako loše djelo se piše kao jedno, sve dok ne sretne Allaha I." (Bilježi Muslim)

Što se tiče ljepote islama to znači da u potpunosti uđemo u vjeru. Poslanik ρ kaže: "Kada rob primi islam i uljepša svoj islam, Allah I će mu upisati svako dobro djelo koje je prethodno uradio, a obrisat će svako loše djelo koje je prethodno uradio." (Hadis bilježi Nesa'i) Misli se na djela koja je uradio prije prihvatanja islama, ali uz uvjet da uljepša svoj islam.

Tumačenje trinaestog hadisa

❒ Od Enesa ibn Malika τ se prenosi da je Poslanik ρ rekao: "Niko od vas neće vjerovati sve dok svome bratu ne bude volio ono što voli samom sebi." (Bilježe Buhari i Muslim)

U rivajetu od imama Ahmeda, rahimehullah, dolazi sljedeći hadis: "Rob neće postići potpuni iman sve dok ne bude volio ljudima ono dobro koje voli i samom sebi."

Ovaj rivajet pojašnjava negiranje imana u prvom hadisu, govoreći da se ta negacija odnosi na dostizanje potpunog imana. Iman se često negira zbog nepostojanja nekih obaveza ili ruknova, kao što je to u govoru Poslanika ρ: "Bludnik ne čini blud, a da je mu'min dok ga čini, niti kradljivac krade, a da je mu'min, niti čovjek pije alkohol, a da je mu'min dok ga pije." (Bilježe Buhari i Muslim od Ebu Hurejre τ)

❒ I govor Poslanika ρ: "Ne vjeruje onaj od čijeg uznemiravanja njegov komšija nije siguran." (Bilježe Buhari i Muslim od Ebu Hurejre τ) Učenjaci se razilaze oko onoga koji čini velike grijehe da li se takav naziva mu'minom ili ne, – a što se tiče onoga koji čini male grijehe niko mu ne negira iman, tj. da je on mu'min.

Ono što se cilja sa hadisom jeste da je od ukupnih osobina obaveznog imana to, da čovjek voli svome bratu ono što voli samom sebi i da ne voli da mu se nešto desi što ne bi volio ni samom sebi. Ukoliko čovjek ne bude imao ovu osobinu tada će njegov iman biti krnjav ili nepotpun. Poslanik ρ je nagovijestio da onaj koji ima ovu osobinu može radi nje ući u Džennet, tako da se od Jezida ibn Eseda el-Kasrija τ prenosi da kaže: "Rekao mi je Poslanik ρ: »Da li voliš Džennet?« Rekao sam: "Da." Reče: »Onda voli svome bratu ono što voliš samom sebi!« (Bilježe imam Ahmed i Hakim)

Kaže Poslanik ρ: "Ko voli da bude sačuvan od Vatre i da uđe u Džennet neka ga zadesi njegova smrt, a da vjeruje u Allaha i Sudnji

dan i da radi ljudima ono što voli da ljudi rade njemu." (Bilježi Muslim od Abdullaha ibn Amra Ibnu-l-Asa τ)

Od Ebu Zerra τ se prenosi da je rekao: "Rekao mi je Poslanik ρ: »Ebu Zerre, ja te smatram slabim, a i volim ti ono što volim samome sebi. Nemoj da budeš emir dvojici i nemoj da nadzireš jetimski imetak.« (Bilježi Muslim)

Ljubav ka činjenju dobra drugim ljudima može doći samo iz potpunog i zdravog srca koje je čisto od zavisti, prevare i mržnje prema drugima, – to je zbog toga što zavidnik mrzi da ga neko drugi nadmaši u dobru, a iman uvjetuje suprotno, tj. da čovjek želi da svi vjernici sudjeluju sa njim u onome što mu je Allah I podario od dobra. Allah I kaže: ***"Taj drugi svijet dat ćemo onima koji ne žele da se na Zemlji ohole i da nered čine."*** (El-Qasas, 83. ajet)

Od Fudajl ibn Ijada τ se prenosi da kaže, tumačeći ovaj ajet: "Da čovjek ne voli da njegove nanule budu vrjednije od nanula drugog i da ne voli da njegove pertle budu vrjednije od pertli drugog." Ovo se odnosi na čovjekovo htijenje da istakne svoju ljepotu i bogatstvo u odnosu na druge, a ne odnosi se na težnju ka uljepšavanju.

Mu'min treba da voli drugima ono što voli sebi i da mrzi drugima ono što mrzi i sebi, pa ako vidi kod svoga brata neku manjkavost u vjeri treba se potruditi da manjkavost bude uklonjena, a ukoliko vidi kod drugoga neku blagodat kojom ga je taj nadmašio u tome i želi da i on ima istu blagodat, onda će to biti poželjno u slučaju da je ta blagodat vjerska. Poslanik ρ kaže: "Nema zavisti osim u dvije stvari: »Prema čovjeku kome je Allah I dao imetak, pa ga on udjeljuje i noću i danju, i prema čovjeku kojem je Allah I dao Kur'an, pa ga uči i noću i danju.« (Bilježe Buhari i Muslim od Ibn Mes'uda τ) Ukoliko ta blagodat bude dunjalučka tada nema hajra u njenom priželjkivanju, Allah I kaže: "I ne poželite ono čime je Allah neke od vas odlikovao." (En-Nisa', 32. ajet)

Isto tako mu'min treba da tuguje za promicanjem blagodati vjere, s toga je muslimanu naređeno da gleda u vjerskim stvarima onoga ko ga je nadmašio i da pokušava da dostigne u skladu sa svojim mogućnostima: …*"i neka se za to natječu oni koji hoće da se natječu!"* (El-Mutaffifun, 26. ajet)

Mu'min treba da u duši osjeti kako nije dostigao visoke deredže,[5] kako bi se što više trudio u stjecanju vjerskih blagodati i da priželjkuje da drugi ljudi budu bolji od njega.

Ako se kod čovjeka nađe neka vjerska blagodat koju je Allah I samo njemu dao, pa je spomene drugima u smislu spominjanja Allahovih blagodati – to mu je dozvoljeno, kao što Ibn Mes'ud τ kaže: "Ne znam nikoga ko je učeniji u Allahovoj Knjizi od mene." I ovo ne zabranjuje priželjkivanje dobra za druge ljude.

Ibn Abbas τ je rekao: "Ja nekada naiđem na ajet u Allahovoj Knjizi, pa zaželim da svi ljudi znaju o njemu ono što i ja znam."

Tumačenje četrnaestog hadisa

❑ Od Abdullaha ibn Mes'uda τ se prenosi da kaže: "Rekao je Poslanik ρ: »Nije dozvoljena krv čovjeka muslimana, osim u jednom od tri slučaja: oženjeni bludnik, život za život i onaj koji ostavi svoju vjeru i raziđe se od džemata.« (Bilježe Buhari i Muslim)

❑ Ove tri osobine su pravo islama prema kojem postaje dozvoljena krv onoga koji svjedoči la ilahe illallah Muhammedur-Resulullah. Ubijanje onoga ko ostavi bilo koju od tri navedene osobine jeste stvar na kojoj su se svi učenjaci ujedinili.

❑ Što se tiče oženjenog bludnika učenjaci se slažu da je njegova kazna za grijeh koji je počinio kamenovanje do smrti. Poslanik ρ je kamenovao Ma'iza i ženu Gamidijku, a u kur'anskim

[5] Stepene.

ajetima, čiji je tekst derogiran, ukoliko starac i starica[6] počine blud – se kaže: "Kamenujte ih kao kaznu od Allaha I, a Allah je plemenit i mudar." (Bilježe Ibn Hibban i Hakim, a Hakim ga smatra sahihom i sa njim se slaže Zehebi) Allah I je naredio da se žene koje počine zinaluk uhapse i zatvore sve do svoje smrti ili dok im Allah I ne nađe neki izlaz. Poslanik ρ je rekao: "Uzmite od mene, uzmite od mene, Allah im je dao izlaz (propis vezan za njih). Onaj ko nije oženjen: bičevanje sa sto udaraca i protjerivanje godinu dana, a oženjen sto udaraca bičem i kamenovanje." (Bilježi Muslim od Ubade ibn Samita τ) Skupina uleme je uzela vanjštinu ovog hadisa, pa su smatrali obaveznim da oženjeni treba biti bičevan sa sto udaraca, a zatim da se kamenuje, dok neki učenjaci kažu da se to dvoje ne primjenjuje zajedno, zato što je Poslanik ρ Ma'iza samo kamenovao, a nije ga bičevao.

Jedna skupina učenjaka kaže: "Ako su dvoje starih oženjeni – tada se bičuju i kamenuju, a ako su mladi i oženjeni samo se kamenuju."

❑ Što se tiče riječi "…život za život…" – one se odnose na slučaj da čovjek namjerno bespravno ubije drugog čovjeka, pa se radi ubistva i on ubija.

Allah I kaže: ***"O vjernici! Propisuje vam se odmazda za ubijene: slobodan – za slobodna, i rob – za roba, i žena za ženu..."*** (El-Bekare, 178. ajet)

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ كُتِبَ عَلَيْكُمُ ٱلْقِصَاصُ فِى ٱلْقَتْلَى ۖ

ٱلْحُرُّ بِٱلْحُرِّ وَٱلْعَبْدُ بِٱلْعَبْدِ وَٱلْأُنثَىٰ بِٱلْأُنثَىٰ ۚ

[6] Misli se na to da su u braku.

Iz općenitosti govora "čovjeka za čovjeka" se izdvajaju određeni oblici, kao što su:

1. Da roditelj ubije svoje dijete – većina učenjaka smatra da se on neće ubiti zbog toga.
2. Da slobodan ubije roba – većina smatra da se on radi toga neće ubiti.
3. Ako musliman ubije nevjernika.

❑ Što se tiče onoga "…koji ostavi svoju vjeru i raziđe se od džemata." – sa tim se cilja na onoga ko ostavi islam, tako da se odmetne od njega i raziđe od muslimanskog džemata. Propis vezan za njega jeste da se od njega traži pokajanje i povratak u islam, pa ukoliko se ne pokaje tada se ubija.

Poslanik ρ kaže: "Ko promijeni svoju vjeru, ubijte ga!" U ovom slučaju nema razlike između muškarca i žene po većini uleme, dok neki od njih kažu da se žena ne ubija kada se odmetne od vjere, kao što se ne ubijaju ni žene u neprijateljskoj državi tokom rata, nego se samo ubijaju muškarci i ovo je govor Ebu Hanife, rahimehullah, i njegovih učenika, – oni smatraju nevjerstvo, koje se desi nakon islama – istim kao i nevjerstvo oduvijek, dok većina učenjaka pravi razliku između ove dvije vrste nevjerstva: smatrajući nevjerstvo nakon islama gorim od ovog drugog, zato što je nevjerstvu otpadnika prethodio islam, dok ovaj drugi nikad nije bio musliman, pa se s toga ubija zbog otpadništva. Oni koji se inače ne ubijaju u ratu su: oronuli starac, bolesnik, slijepac itd.

❒ Govor Poslanika ρ: "Onaj ko ostavi svoju vjeru…" – ukazuje na to da ukoliko bi se takav pokajao i vratio u vjeru – tada se ne bi ubijao, zato što je razlog, zbog koga je njegova krv postala dozvoljena – nestao.

Prenosi se da je dozvoljeno ubiti muslimana i u nekim drugim slučajevima:

1. Homoseksualizam. – Poslanik ρ kaže: "Ubijte počinioca i onoga nad kojim se čini!" (Bilježe ga Ebu Davud, Tirmizi, Ibn Madže i Hakim koji ga smatra sahihom, a sa njim se slaže i Zehebi)
2. Onaj koji ostavi namaz.
3. Ubijanje onoga koji pije alkohol nakon što je to učinio[7] četiri puta.
4. Špijun koji špijunira muslimane za nevjernike, bez obzira što je musliman.
5. Sihirbaz.

Ostavljanje vjere i razilaženje od džemata muslimana predstavlja odmetništvo od vjere, pa makar čovjek izgovarao šehadet: ako bi psovao Allaha I i Njegovog Poslanika ρ njegova krv će biti dozvoljena, pa makar izgovarao šehadet.

Isto tako će biti i ako se izigrava sa Mushafom i baci ga u nečistoću ili porekne neku stvar koja je nužno poznata u vjeri, međutim, što se tiče onoga koji ostavi neki od pet islamskih ruknova, na tome se temelji da li je on izišao iz islama u potpunosti ili ne. A odgovor na ovo je prethodno naveden u tumačenju trećeg hadisa.

Tumačenje petnaestog hadisa

❑ Od Ebu Hurejre τ se prenosi da je Allahov Poslanik ρ rekao: " Ko vjeruje u Allaha Y i Sudnji dan neka govori dobro ili neka šuti, i ko vjeruje u Allaha I i Sudnji dan neka bude pažljiv prema svome komšiji, i ko vjeruje u Allaha I i Sudnji dan neka počasti svoga gosta." (Bilježe Buhari i Muslim)

[7] Tri puta se provodi kazna bičevanjem.

❑ Govor Poslanika ρ: "Ko vjeruje u Allaha I i Sudnji dan…" Neka uradi to i to, ukazuje na to da su ove osobine ujedno i osobine imana, a mi znamo da djela ulaze u okvir imana.

Imanska djela su nekada vezana za prava Allaha I kao što je izvršavanje naredbi a ostavljanje zabrana, u što spada govor onoga što je dobro, a šutnja u onome što nije dobro. Ponekad su ona vezana za pravo Njegovih robova, kao što je čašćenje gosta i ukazivanje pažnje komšiji, ustežući se od činjenja bilo kakvog uznemiravanja prema njemu.

U hadisu se spominju tri stvari koje se naređuju robu:

❑ Prva naredba je govor onoga što je dobro i šutnja u onome što nije dobro. Zbog govora Poslanika ρ: "…neka govori dobro ili neka šuti…" – se ukazuje na to da ne postoji govor čije je izgovaranje ili neizgovaranje na istom stupnju, jer će taj govor biti dobro, pa će nam biti naređeno da ga izgovaramo, ili će biti, osim toga, suprotno od toga, pa će nam biti naređeno da ga ne izgovaramo i to je zato što su nad čovjekom postavljena dva meleka koja pišu ono što on izgovora, kao što kaže Allah I: ***"Kad se dvojica sastanu i sjednu jedan s desne, a drugi s lijeve strane, on ne izusti nijednu riječ, a da pored njega nije prisutan Onaj koji bdije."*** (Qaf, 17/18. ajet)

إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ ﴿١٧﴾ مَا يَلْفِظُ مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾

Čitav selef se slaže da melek koji sjedi na desnoj strani piše dobra djela, a onaj koji sjedi na lijevoj strani piše loša djela. Poslanik ρ kaže: "Zaista je na njegovoj desnoj strani pisar njegovih dobrih djela." (Bilježi ga Ibn Ebi Šejbe[8] od Huzejfe τ sa sahih senedom)

[8] Šejh imama Muslima, rahimehullah, napisao je knjigu *Musanef*, preselio je 234. H.g.

Učenjaci se razilaze oko toga da li se piše sve što čovjek izgovori ili se piše samo ono za što se može zaraditi nagrada ili kazna. Najjasnije je da se piše sve što čovjek izgovori, a odgovor je u ajetu: "…on ne izgovori ni jednu riječ…" – sve dok se ne pojavi muhases.[9]

Ono što nije dobro djelo to je onda loše djelo, pa makar se i ne kažnjavalo za njega, jer se za neka loša djela ne kažnjava i ona su oproštena na osnovu nečinjenja velikih grijeha. Međutim, vrijeme utrošeno u njihovom činjenju počinilac je upropastio samim tim što je utrošeno u batilu[10] i taj će čovjek žaliti za njim na Sudnjem danu, što je određena vrsta kazne.

Poslanik ρ je rekao: "Nema ljudi koji ustanu sa sijela na kome nisu spominjali Allaha I osim kao da su se razišli od tijela mrtvog magarca i za tim sijelom će se žalostiti." (Bilježe ga Ahmed, Ebu Davud i Nesa'i od Ebu Hurejre τ)

U hadisu kojeg bilježi Tirmizi, rahimehullah, se kaže: "Neće ljudi sjediti u sijelu na kome neće spominjati Allaha I niti donositi salavat na Poslanika ρ, a da im ono neće propasti[11] zbog toga što je propalo, pa ako On Y htjedne kaznit će ih, a ako htjedne oprostit će im."[12]

Poslanik ρ kaže: "Nema ljudi koji sjede na sijelu na kome ne spominju Allaha Y, a da neće žaliti za njime na Sudnjem danu, pa makar ušli u Džennet." (Bilježi Nesa'i od Ebu Se'ida el-Hudrija i Ibn Hibban od Ebu Hurejre τ i kaže da je sahih)

Odavde vidimo da je one stvari koje nisu dobro-hajr, bolje ne izgovarati, osim onih stvari za kojima se ukaže potreba da ih izgovorimo. To je stoga, što čest govor o bespotrebnim stvarima dovodi do otvrdnjavanja srca.

[9] Ograničavanje.
[10] Neispravno.
[11] Pa će zažaliti za njime.
[12] Tirmizi kaže da je hadis hasenun-sahihun.

Od Ibn Omera τ se prenosi da je Poslanik ρ rekao: "Ne povećavajte govor u onim stvarima koje nisu od zikra, jer mnogo govora o onome što nije spominjanje Allaha I čini srce tvrdim, a zaista je najdalji čovjek od Allaha I onaj čije je srce tvrdo." (Bilježi Tirmizi i kaže da je hasen-garib)[13]

❑ Druga naredba je: "…pažljiv prema svom komšiji…" – uznemiravanje komšije je zabranjeno, jer Poslanik ρ kaže: "Tako mi Allaha ne vjeruje, ne vjeruje, ne vjeruje." Pa rekoše: "Ko Allahov Poslaniče?" Pa reče: "Onaj od čijih ružnih djela njegov komšija nije miran." (Bilježi Buhari, rahimehullah, od Ebu Šurejha)

A u Sahihu Muslima, rahimehullah, se kaže: "Neće ući u Džennet onaj od čijih ružnih djela njegov komšija nije miran."

Allah I je naredio činjenje dobročinstva: ***"I Allahu se klanjajte i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte! A roditeljima dobročinstvo činite, i rođacima, i siročadi, i siromasima, i komšijama bližnjim, i komšijama daljnjim, i drugovima, i putnicima-namjernicima, i onima koji su u vašem posjedu. Allah, zaista, ne voli one koji se ohole i hvališu."*** (En-Nisa', 36. ajet)

Ovdje vidimo da je Allah I na jednom mjestu objedinio Svoje pravo prema robu, i spominjanje prava robova prema tom robu koje je razvrstao u pet vrsta:

1. Oni prema kojima čovjek ima rodbinsku vezu, uz posebno navođenje roditelja zbog veličine njihovog prava prema čovjeku.

2. Oni koji su slabi i kojima je potrebno da im se čini dobročinstvo ili zbog slabosti njihovog tijela, kao što je to jetim[14] ili zbog neposjedovanja mnogo imetka, kao što je miskin.[15]

[13] U većini slučajeva kada Tirmizi, rahimehullah, kaže da je garib onda znači da je slab, a ukoliko doda hasen ili sahih; u tom slučaju on je hasen ili sahih.

[14] Siroče – malodobno dijete bez oca ili bez oba roditelja.

[15] Siromah – onaj koji ima nešto, ali ne dovoljno da bi ispunio svoje potrebe.

3. Oni koji su bliski čovjeku i koji se miješaju sa njim, i njih postoje tri vrste:

a) Bliži komšija, koji je ujedno i bliži rođak – takav ima dva prava prema čovjeku:

- Pravo rodbinske veze.
- Pravo komšijske veze.

b) Komšija koji živi blizu čovjeka. Prenosi se da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Rekla sam: "Allahov Poslaniče, ja imam dvojicu komšija, pa kojem od njih da poklonim nešto?" Reče Poslanik ρ: "Onome čija vrata su tebi bliža." (Bilježi Buhari)

c) Drugovi koji čovjeka često posjećuju i koji su mu od koristi i kojima je on od koristi. Poslanik ρ kaže: "Najbolji drug kod Allaha I je onaj koji je najbolji prema svome drugu, i najbolji komšija kod Allaha I je onaj koji je najbolji prema svom komšiji." (Bilježe Ahmed i Tirmizi koji kaže da je sahih, a bilježe ga i Ibn Hibban i Hakim koji kažu da je sahih, a sa njima se slaže i Zehebi[16])

4. Oni koji nisu u svom mjestu stanovanja, a to su, ustvari, putnici.

5. Robovi.

Rekao je Allahov Poslanik ρ: "Džibril υ me nije prestao savjetovati,[17] sve dok nisam pomislio da će ga proglasiti jednim od nasljednika." (Bilježi Buhari od Aiše, radijallahu anha)

Poslanik ρ također kaže: "Nije mu'min onaj koji jede do sitosti, a njegov komšija gladan."

❑ Treća naredba u hadisu je čašćenje gosta – čime se cilja na uljepšavanje samog ugošćavanja, jer Poslanik ρ kaže: "Onaj koji vjeruje u Allaha I i u Sudnji dan neka počasti svoga gosta onako kako je njegovo pravo!" Pa rekoše: "A kakvo je njegovo pravo?" Reče: "Jedan dan i noć." Pa reče: "A ugošćavanje je tri dana, a nakon toga

[16] Preselio 748. H.g.

[17] O komšiji.

to će biti sadaka." (Bilježi Buhari i Muslim od Ebu Se'ida el-Hudrija τ)

Kaže Allahov Poslanik ρ: "Koji gost dođe kod nekih ljudi pa osvane ne dobivši ništa, onda on ima pravo da uzme koliko mu pripada kao gostu i zato neće imati grijeha." (Bilježe Ahmed i Hakim koji kaže da je sahih, a Zehebi se slaže sa njim)

Pravo ugošćavanja je vezano i za muslimane i za nevjernike, i ovo je obaveza ako domaćin ima viška hrane…

Kaže Selman el-Farisi τ: "Poslanik ρ nam je zabranio da pružamo gostu ono[18] što nemamo kod sebe." (Bilježe ga Ahmed i Taberani, a hadis je sahih)

Tumačenje šesnaestog hadisa

❒ Prenosi se od Ebu Hurejre τ da je rekao: "Neki čovjek reče Allahovom Poslaniku ρ: »Pouči me.« Poslanik ρ reče: »Ne srdi se.« Ovaj ponovi pitanje više puta. Poslanik ρ opet reče: »Ne srdi se.« (Bilježi Buhari)

Čovjek je zatražio od Poslanika ρ kratak i sveobuhvatan savjet, pa mu je Poslanik ρ uputio savjet da se ne srdi. Ovo ukazuje na to da je srdžba objedinila svo zlo, dok je uzdržavanje od srdžbe u sebi objedinilo svo dobro.

Džafer ibn Muhammed kaže: "Srdžba je ključ svakoga zla." Rekli su Ibn Mubareku, rahimehullah: "Objedini nam u jednoj riječi lijep ahlak!" Pa reče: "Ostavljanje srdžbe."

❒ Govor Poslanika ρ: "Ne srdi se." – može nositi dva značenja:

[18] Da se obavezujemo prema gostu.

➢ Naređivanje uzroka koji vode ka ostvarivanju lijepoga ponašanja poput: plemenitosti, blagosti, stida, skrivanja ljutnje i dr. To je zbog toga što duša koja je okićena tim svojstvima odbacuje srdžbu kada se ona pojavi.

➢ Drugo značenje njegovih riječi: "Ne srdi se." – bi moglo biti da čovjek ne radi one stvari koje proističu iz srdžbe, nego da natjera sebe da ostavi njihovo provođenje i svako djelo koje proističe iz te srdžbe. To je zbog toga što kada srdžba zavlada insanom, ona tada postaje ona koja naređuje i zabranjuje, pa ako se čovjek bude trudio tada će od sebe odbaciti zlo koje nosi.

Allah I kaže: ***''Za one koji se klone velikih grijeha i razvrata i koji, kad ih ko rasrdi, opraštaju.''*** (Eš-Šura, 37. ajet)

وَٱلَّذِينَ يَجۡتَنِبُونَ كَبَٰٓئِرَ ٱلۡإِثۡمِ وَٱلۡفَوَٰحِشَ وَإِذَا مَا غَضِبُواْ هُمۡ يَغۡفِرُونَ ٣٧

Također kaže Allah ***I: ''Za one koji, i kad su u obilju i kad su u oskudici, udjeljuju, koji srdžbu savlađuju i ljudima praštaju – a Allah voli one koji dobra djela čine.''*** (Ali 'Imran, 134. ajet)

Poslanik ρ je naređivao onome ko se rasrdi da primijeni određene uzroke koji smiruju srdžbu, ujedno pohvaljujući onoga ko vlada sobom u trenucima srdžbe.

Kaže Poslanik ρ: "Ako se neko od vas naljuti dok stoji neka sjedne, pa ako od njega ne ode ljutnja neka legne." (Bilježe Ahmed, Ebu Davud sa sahih senedom, a Ibn Hibban kaže da je sahih)

Poslanik ρ kaže: "Zaista je ljutnja od šejtana, a zaista je šejtan stvoren od vatre, a vatra se gasi sa vodom, pa ako se neko od vas rasrdi neka uzme abdest." (Bilježe Ahmed i Ebu Davud sa hasen senedom)

Od Ebu Hurejre τ se prenosi da je Poslanik ρ rekao: "Nije žestok[19] onaj ko se dobro hrva, nego je žestok onaj koji vlada sobom u trenutku srdžbe." (Bilježe Buhari i Muslim)

Od Mu'aza ibn Enesa el-Džuhenija τ se prenosi da je Poslanik ρ rekao: "Ko sakrije srdžbu, a bude u stanju da je iskaže,[20] Allah će ga na Sudnjem danu prozvati pred svim ljudima kako bi mu dao da izabere koju god hoće od hurija." (Bilježe Ahmed, Tirmizi, Ebu Davud i Ibn Madže sa hasen senedom)

Kaže Hasan el-Basri, rahimehullah: "Kod koga se nađu četiri stvari Allah će ga sačuvati od šejtana i zabraniti ga Vatri: onaj koji vlada sobom u trenucima želje, straha, strasti i srdžbe." Ove četiri stvari su izvor svakog zla, jer želja koja se nađe kod čovjeka tjera ga da dođe do te stvari ne birajući sredstva, a nekada neka od tih stvari može biti zabranjena.

Što se tiče straha – čovjek pokušava da ga odbaci na svaki način, ali mnogi od tih načina mogu biti zabranjeni.

Također, strasti tjeraju čovjeka ka onome što je zabranjeno, kao što je blud ili krađa, a ponekad ka kufru, sihru i drugim stvarima.

Što se tiče srdžbe ona uzrokuje ključanje krvi u čovjekovom srcu težeći ka osveti prema onome koji je uzrokovao uznemiravanje, nakon što se ono desilo, ili kako bi se samo uznemiravanje odbacilo, iz toga nastaju mnoge riječi ili djela koja su zabranjena.

Dužnost vjernika je da njegova strast bude ograničena samo na ono što je Allah I učinio dozvoljenim, kao i da njegova srdžba bude samo radi vjere i da se sveti samo onima koji su nepokorni Allahu I i Njegovom Poslaniku ρ. Allah I kaže: ***''Borite se protiv njih! Allah će ih rukama vašim kazniti i poniziti, a vas će protiv njih pomoći, i grudi vjernika zaliječiti i iz srca njihovih brigu odstraniti. A Allah će onome kome On hoće oprostiti. – Allah sve zna i mudar je.''*** (Et-Tewbe, 14/15. ajet) Ovakvo stanje je bilo i sa

[19] Snažan.
[20] Provede.

Poslanikom ρ kao što Aiša, radijallahu anha, kaže: "Poslanik ρ se nikada nije svetio u bilo kojoj stvari radi sebe, nego samo kada bi se kršile Allahove zabrane." (Bilježi Buhari)

Poslanik ρ nije nikada svojom rukom udario svoga slugu ili ženu: Enes τ mu je služio deset godina, pa mu tokom njih nije rekao ni "uh", niti mu je ikada rekao za neku stvar koju je učinio: "Zašto si to uradio?" – niti za neku stvar koju ne bi uradio: "Zašto to nisi uradio?" – Aiša, radijallahu anha, je bila upitana o ahlaku Allahovog Poslanika ρ, pa je rekla: "Njegov ahlak je bio Kur'an." (Bilježe Muslim, Nesa'i i Ahmed)

Od Ebu Se'ida el-Hudrija τ se prenosi da je rekao: "Poslanik je bio stidljiviji od djevice u njenoj sobi, pa kada bi vidio neku stvar koju je mrzio, poznali bi smo to na njegovom licu."

U slučaju da čovjek u srdžbi izrekne psovku ili ružan govor tada neće biti odgovoran za ono što je rekao, kao što je Poslanik ρ rekao: "Ja sam, zaista, čovjek. Zadovoljavam se kao što se zadovoljavaju i ljudi, i srdim se kao što se srde ljudi, pa kojeg god sam muslimana psovao ili udarao ja ću to učiniti otkupom za njegove grijehe." (Bilježe Buhari i Muslim) Međutim, ono što se desi u srdžbi od nevjerstva, otpadništva, ubijanja drugih, bespravnog uzimanja imetka i sličnih stvari za ovo će se čovjek smatrati odgovornim. Isto je i sa onim stvarima koje čovjek izgovori u srdžbi od talaka,[21] oslobađanja roba i zakletve, tako da će čovjek biti odgovoran za ove stvari ukoliko ih iskaže u srdžbi. Jedna žena je došla Poslaniku ρ, pa mu je rekla da se njen muž naljutio na nju i da joj je dao zihar,[22] a da on, ujedno, nije želio da je pusti, pa joj je rekao: "Ja ne vidim drugačije, osim da si ti njemu sada zabranjena." (Hadis je sahih, a bilježi ga Ibn Hibban od Huvejle bint Selebe, radijallahu anha)

Od Mudžahida, rahimehullah, se prenosi da je čovjek došao Ibn Abbasu τ i pitao ga: "Pustio sam svoju ženu tri puta u stanju

[21] Razvod braka.
[22] Zihar je kada neko svojoj ženi kaže: "Ti si meni kao leđa moje majke, tj. zabranjena!"

srdžbe."[23] Pa mu je Ibn Abbas τ rekao: "Ibn Abbas ti ne može ohalaliti ono što ti je Allah zabranio, bio si nepokoran svome Gospodaru i tvoja žena ti je postala zabranjena." (Bilježi Darekutni sa senedom koji je po šartovima[24] dva šejha[25])

Tumačenje sedamnaestog hadisa

❒ Od Ebu Ja'la Šedada ibn Eusa τ se prenosi da je Allahov Poslanik ρ rekao: »Zaista je Allah propisao lijepo postupanje prema svačemu: kada ubijate, ubijajte na najljepši način, kada koljete, koljite na najljepši način; naoštrite noževe da olakšate vašoj žrtvi.« (Bilježi Muslim)

❑ Korištenje izraza ketebe (jedno od značenja je i propisati nešto) u samom hadisu, prema većini učenjaka fikha i usuli fikha, uvjetuje obaveznost (primjer: kutibe alejkumu sijam – propisan vam je post), tako da vidimo da je ovaj hadis jasan dokaz koji ukazuje na obaveznost ihsana,[26] a Allah I ga je naredio kad je rekao: ***''Allah zahtijeva da se svačije pravo poštuje, dobro čini, i da se bližnjima udjeljuje, i razvrat i sve što je odvratno i nasilje zabranjuje; da pouku primite, On vas savjetuje.''*** (En-Nahl, 90. ajet) Isto tako kaže Allah I: ***''I imetak na Allahovom putu žrtvujte, i sami sebe u propast ne dovodite, i dobro činite, Allah, zaista, voli one koji dobra djela čine.''*** (El-Bekare, 195. ajet)

Hadis ukazuje na obaveznost ihsana u činjenju bilo koje stvari, a ihsan u svakoj stvari ovisi od nje same, pa se ihsan u obaveznim stvarima očituje njihovim potpunim izvršavanjem, dok što se tiče upotpunjavanja poželjnih dijelova obaveznih stvari, ono

[23] U toj srdžbi je talak izgovorio odjednom tri puta.
[24] Uvjetima.
[25] Buhari i Muslim.
[26] Robovanje Allahu I kao da Ga vidimo, jer ako mi Njega ne vidimo, On nas, zaista, vidi.

nije obavezno.[27]Ihsan u zabranjenim stvarima se ogleda u njihovom potpunom ostavljanju, kaže Uzvišeni I: ***''Ne griješite ni javno ni tajno! Oni koji griješe sigurno će biti kažnjeni za ono što su zgriješili.''*** (El-En'am, 120. ajet)

Što se tiče ihsana u stvarima vezanim za odredbu, on se ogleda u strpljivosti na njoj. Što se tiče ihsana u ubijanju ljudi ili životinja koje je dozvoljeno, on se ogleda u izvršavanju ubijanja na najbrži i najlakši način bez dodavanja nekog dodatnog mučenja, jer to biva besmisleno nanošenje bola. Najlakši način ubijanja za čovjeka jeste da bude udaren sabljom po vratu.

Allah I kaže: "Kada se u borbi s nevjernicima sretnete po šijama ih udarajte sve dok ih ne oslabite…" (Muhammed, 4. ajet) Također kaže Allah I: "Kada je Gospodar tvoj nadahnuo meleke: »Ja sam s vama, pa učvrstite one koji vjeruju!« U srca nevjernika Ja ću strah uliti, pa ih vi po šijama udarite, i udarite ih po prstima." (El-Enfal, 12. ajet)

Poslanik ρ kada bi poslao neku izvidnicu, da se bore na Allahovom putu, rekao bi im: "Nemojte se iživljavati na mrtvima i nemojte ubijati novorođenče." (Bilježi Muslim od Ebu Hurejre τ)

Poslanik ρ je rekao: "Čovjek koji najblaže ubija je onaj koji posjeduje iman." (Hadis je hasen, a bilježe ga Ahmed, Ebu Davud i Ibn Madže)

Dozvoljeno ubijanje se dešava u dva slučaja:

1. Da bude radi odmazde i nije dozvoljeno unakaziti tijelo onoga nad kojim se vrši odmazda, međutim, ako on bude unakazio ubijenog učenjaci zauzimaju dva stava:

a) Sa njim će se uraditi isto što je on uradio sa ubijenim i to je stav imami Malika, Šafije i Ahmeda, jer od Enesa τ se prenosi da je

[27] Međutim, to znači da ćemo to ostaviti.

Poslanik ρ naredio da se jednom židovu smrska glava između dva kamena, jer je to isto taj židov uradio sa jednom muslimanskom djevojčicom. (Bilježe Buhari i Muslim)

b) Nema ubijanja osim sabljom, što je govor imama Ebu Hanife, rahimehullah.

2. Da ubijanje bude zbog nevjerstva, svejedno bio to kufr u osnovi ili zbog otpadništva od islama. Većina učenjaka smatra da je pokuđeno unakaziti čovjeka u tim slučajevima, on se ubija sabljom, dok neki dozvoljavaju unakaziti dokazujući to sa hadisom Uranija.[28] A što se tiče spaljivanja vatrom to je zabranjeno.

Poslanik ρ je rekao: "Ja sam vam naredio da spalite tog i tog čovjeka sa vatrom, a sa vatrom kažnjava samo Allah I, pa ako ih nađete, ubijte ih." (Hadis bilježi Buhari od Ebu Hurejre τ)

Od Ibn Mes'uda τ se prenosi da je rekao: "Bili smo sa Poslanikom ρ, pa smo prošli pored mravinjaka koji je bio spaljen, pa se Poslanik ρ naljutio i rekao: "Ne priliči čovjeku da kažnjava Allahovom kaznom." (Hadis je sahih, bilježe ga Ahmed, Ebu Davud i Nesa'i)

U oba Sahiha se prenosi od Ibn Omera τ da je on prošao pored ljudi koji su postavili koku za metu, pa je gađali, a on je rekao: "Ko je ovo učinio?" – "Zaista je Poslanik ρ prokleo onoga ko učini nešto ovako." Stoga Poslanik ρ je naredio da se klanje obavi na najljepši način.

Poslanik ρ je također naredio da se naoštri nož i da se sa životinjom lijepo postupa. Od Ikrime τ se prenosi da je Ibn Abbas τ rekao: "Poslanik ρ je prošao pored čovjeka koji je jednom nogom stajao na glavi ovce, a pri tome je oštrio svoj nož, a ona je u njega gledala, pa je rekao Poslanik ρ: "A zašto to nisi učinio prije ovoga,

---

28 Oni su skupina ljudi koji su oboljeli u Medini zbog njezinog zraka, pa im je Poslanik ρ naredio da izađu na mjesto gdje se skupljaju deve od zekata i da piju njihovo mlijeko i mokraću, pa su oni to i učinili i ozdravili su. Zatim su ubili pastira, odmetnuli se od islama i ukrali su deve od zekata. Kada ih je Poslanik ρ pohvatao, poodsijecao im je ruke i noge unakrst i oslijepio ih užarenim željezom, te ih ostavio u pustinji sve dok nisu umrli.

zar hoćeš da je usmrtiš[29] sa više smrti?" (Hadis je sahih, a bilježi ga Taberani)

Tumačenje osamnaestog hadisa

❒ Od Ebu Zerra Džunduba ibn Džunada i Ebu Abdur-rahmana Mu'aza ibn Džebela, radijallahu anhuma, se prenosi da je Allahov Poslanik ρ rekao: "Boj se Allaha ma gdje da si, i poprati loše djelo dobrim koje će ga izbrisati, i ophodi se sa ljudima u skladu sa lijepim ponašanjem." (Bilježi Tirimizi i kaže da je hasen, dok u nekim primjercima Tirmizijinog Sunena se prenosi kao hasen-sahih, hadis, također, bilježe imam Ahmed, Daremi, Hakim i Taberani u El-Kebiru, kao i u Es-Sagiru)

❑ Ovo je veliki vasijet[30] koji obuhvata kako Allahova prava tako i prava Njegovih robova:

Od prava Allaha I prema Njegovim robovima jeste i da ga se boje istinskom bogobojaznošću i to je oporuka od strane Allaha I prijašnjim i kasnijim generacijama, kaže Allah I: "Allahovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji. Mi smo onima kojima je data Knjiga prije vas, a i vama, već zapovjedili da se bojite Allaha. A ako ne budete vjerovali, – pa, uistinu, Allahovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji, Allah nije ni o kome ovisan i On je hvale dostojan!" (En-Nisa', 131. ajet)

Bogobojaznost

Bogobojaznost je da rob postavi između sebe i onoga čega se boji,[31] od strane svoga Gospodara (Njegova srdžba, kazna itd.), štit koji će ga zaštititi od toga. To se postiže izvršavanjem naređenih

---

29 Više puta.

30 Oporuka.

31 Njegova srdžbe, kazne itd.

djela, a izbjegavanjem nepokornosti Njemu. Ponekad se riječ takwa[32] pridodaje Allahovom I imenu, kao što je govor Allaha I: "I bojte se Allaha, pred kojim ćete se sabrati." (El-Ma'ide, 96. ajet) Kada se riječ takwa doda Allahovom I imenu, onda dolazi u značenju: "bojte se Allahove srdžbe i mržnje," i ovo je najveća stvar koje se treba bojati. Ponekad se riječ takwa dodaje na Allahovu kaznu i na mjesto na kome se ona odvija, kao što je Vatra ili na vrijeme njenog odvijanja, kao što je to Sudnji dan, kao što Allah I kaže: "I čuvajte se Vatre za nevjernike pripremljene." (Ali 'Imran, 131. ajet) Kao što Allah I, također, kaže: "I bojte se dana kada niko ni za koga neće moći ništa učiniti, kada se ničiji zagovor neće prihvatiti, kada ni od koga otkup neće primiti i kada im niko u pomoć neće priteći." (El-Bekare, 48. ajet)

U potpunu bogobojaznost ulazi klonjenje od zabranjenog i ostavljanje sumnjivog, a ponekad u njen okvir ulaze izbjegavanje menduba[33] i ostavljanje mekruha[34] – ovo je najveći stepen bogobojaznosti.

Allah I kaže: "Nije čestitost u tome da okrećete lica svoja prema istoku i zapadu; čestiti su oni koji vjeruju u Allaha, i u onaj svijet, i u meleke, i u knjige, i u vjerovjesnike, i koji od imetka, iako im je drag, daju rođacima, i siročadi, i siromasima, i putnicima-namjernicima, i prosjacima, i za otkup iz ropstva, i koji molitvu obavljaju i zekat daju, i koji obavezu svoju, kada je preuzmu, ispunjavaju, naročito oni koji su izdržljivi u neimaštini, i u bolesti, i u boju ljutom. Oni su iskreni vjernici, i oni se Allaha boje i ružnih postupaka klone." (El-Bekare, 177. ajet)

Omer ibn Abdu-l-Aziz, rahimehullah, kaže: "Nije bogobojaznost post po danu i klanjanje noćnog namaza noću uz miješanje loših stvari sa njima, nego je bogobojaznost ostavljanje

[32] Bogobojaznost.
[33] Poželjno, ali nije na stupnju vadžiba (obaveza).
[34] Pokuđeno.

onoga što je Allah I zabranio i činjenje onoga što je Allah naredio, pa kome bude nakon toga dato dobro to je samo dodatno dobro."

Musa ibn 'Ajen, rahimehullah, je rekao: "Bogobojazni su se ustegli od nekih stvari koje su halal, u strahu da ne upadnu u zabranjene stvari, pa ih je Allah I nazvao muttekijama."[35]

Mejmun ibn Mihran, rahimehullah, kaže: "Bogobojazan čovjek je daleko stožiji u svođenju računa sa samim sobom, nego što je to škrt partner u svođenju računa sa svojim partnerom u poslu." Dakle, bogobojaznost je Allahova Y oporuka svim Njegovim stvorenjima, kao i oporuka poslanika, salavatullahi ves-selamuhu alejhim edžme'in.

Kada bi Poslanik ρ poslao izvidnicu, savjetovao bi njenog emira da se boji Allaha I u stvarima vezanim za Njega i za muslimane koji su sa njime. Poslanik ρ bi učio dovu: "Moj Bože, ja Te molim za uputu, bogobojaznost, čednost i bogatstvo duše." (Bilježi Muslim)

❒ Govor Poslanika ρ: "Boj se Allaha ma gdje da si…" – se odnosi i na javnost i na tajnost u odnosu na njegovo viđenje od strane ljudi. Poslanik ρ je znao reći u svojim dovama: "Tražim od Tebe strahopoštovanje prema Tebi u tajnosti i u javnosti." (Bilježi ga Nesa'i, a Ibn Hibban kaže da je sahih)

Onaj koji zna da ga Allah I vidi ma gdje on bio i da On vidi i nadzire njegovu untrašnjost i vanjštinu, a nakon toga postane svjestan tih stvari u samoći, takvo stanje će ga dovesti na stepen ostavljanja nepokornosti.

Kaže Allah I: "I Allaha se bojte s imenom čijim jedni druge molite i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdi." (En-Nisa', 1. ajet)

[35] Bogobojazni.

Imam Šafija, rahimehullah, je rekao: "Najteže su tri stvari: udjeljivanje u stanju neimaštine, opreznost u činjenju loših stvari u samoći, kao i riječ istine kod onoga od koga se nešto očekuje ili ga se boji."

Jedan čovjek je od jedne beduinke tražio da počine blud, pa joj je rekao: "Niko nas ne vidi, osim one zvijezde." Pa je ona rekla: "A gdje je Onaj Koji ju je stvorio?"

Džunejd,[36] rahimehullah, je bio upitan jedne prilike: "Sa čime se pomažeš u obaranju pogleda?" Rekao je: "Sa znanjem da je Allahov pogled prema tebi brži od tvog pogleda prema onome što je zabranjeno." Bogobojaznost u tajnosti i javnosti je pokazatelj potpunosti čovjekovog imana i ona ima veliki utjecaj na stvaranje lijepog mišljenja o njenom vlasniku u srcima vjernika.

Ebu Derda τ je rekao: "Neka se svaki od vas boji da ga mu'minska srca ne proklinju, a da on to i ne osjeti." Zbog toga što često čini nepokornost Allahu I, pa će Allah u mu'minska srca ubaciti mržnju prema njemu, dok je isto tako i suprotno.

❐ Govor Poslanika ρ: "…i poprati loše djelo dobrim koje će ga izbrisati…" – samim tim što je čovjek obavezan da bude bogobojazan u javnosti i u tajnosti, iako ponekad može upasti u grešku, njemu je naređeno da učini ono sa čime će izbrisati to loše djelo i da to loše djelo zamijeni sa dobrim. Allah I kaže: "I obavljajte molitvu početkom i krajem dana, i u prvim časovima noći! Dobra djela, zaista, poništavaju hrđava. To je pouka za one koji pouku žele." (Hud, 114. ajet) Kaže Allah I: "I za one koji se, kada grijeh počine ili kad se prema sebi ogriješe, Allaha sjete i oprost za grijehe svoje zamole – a ko će oprostiti grijehe ako ne Allah? – i koji svjesno u grijehu ne ustraju." (Ali 'Imran, 135. ajet)

❐ Govor Poslanika ρ: "…i poprati loše djelo dobrim koje će ga izbrisati…" – se ponekad odnosi na pokajanje zbog učinjenog

[36] Inače je bio poznat po skromnosti.

lošeg djela, a Allah I nas obavještava u Svojoj Knjizi da će oprostiti onome ko se pokaje zbog svog grijeha.

Allah I kaže: "Ja ću sigurno oprostiti onome koji se pokaje i uzvjeruje i dobra djela čini, i koji zatim na pravom putu istraje." (Ta ha, 82. ajet) Ovo ukazuje na to da će Allah I sigurno prihvatiti pokajanje nakon učinjenog grijeha i ovo je govor džumhur uleme.[37]

Nekada se pod dobrim djelom podrazumijevaju općenitije stvari od tewbe,[38] kao što Allah I kaže: "I obavljajte molitvu početkom i krajem dana, i u prvim časovima noći! Dobra djela, zaista, poništavaju hrđava. To je pouka za one koji pouku žele." (Hud, 114. ajet)

Poslanik ρ je rekao: "Ko uzme abdest, pa ga uljepša,[39] grijesi iz njegovog tijela će izaći, pa čak i ispod njegovih noktiju." (Bilježi Muslim od Osmana τ)

Izvršavanje dobrih djela i farzova otkupljuje male grijehe, ukoliko njihov počinilac ne ustraje u njihovom činjenju, a što se tiče velikih grijeha, za njihov oprost potrebno je učiniti tewbu, tj. pokajati se. A onaj ko se ne pokaje od velikih grijeha, on je nasilnik.

Poslanik ρ je rekao: "Pet dnevnih namaza, džuma do džume i ramazan do ramazana otkupljuju ono što se počini,[40] ukoliko se čovjek kloni velikih grijeha." (Bilježi Muslim od Ebu Hurejre τ)

Također, potrebno se kajati i zbog malih grijeha – kaže Allah I: "A reci vjernicama neka obore poglede svoje…" (En-Nur, 31. ajet) I na kraju ovog ajeta Allah I kaže: "I svi se Allahu pokajte, o vjernici, da biste postigli ono što želite." Dakle zahtijeva tewbu, čak, i za male grijehe.

[37] Većine učenjaka.
[38] Pokajanja.
[39] Njegovo uzimanje.
[40] Od grijeha.

❒ Govor Poslanika ρ: "...i poprati loše djelo dobrim koje će ga izbrisati…" – u svojoj vanjštini znači da dobra djela brišu loša u onim knjigama koje pišu meleki.

Neki učenjaci kažu da ti grijesi ostaju zapisani, iako se čovjek pokaje za njih i Allah I mu oprosti, kako bi mu ih Allah I mogao predočiti na Sudnjem danu.

❒ Govor Poslanika ρ: "…i ophodi se sa ljudima u skladu sa lijepim ponašanjem." – znači da je Allah I izuzeo lijepo ponašanje prema drugim ljudima zbog velike potrebe za njegovim objašnjavanjem, jer mnogi ljudi misle da se bogobojaznost ogleda samo u ispoštivanju Allahovih I prava, ne gledajući pri tome na prava ljudi, što je naravno greška.

Ispoštovati istovremeno i Allahova i ljudska prava je veoma teško, i za to nisu sposobni do poslanici, sallavatullahi ves-selamuhu alejhim edžme'in, i oni koji su iskreni.

Allah I naređuje druženje sa ljudima uz lijepo ophođenje, kada kaže: "…koji srdžbu savlađuju i ljudima praštaju, a Allah voli one koji dobra djela čine." (Ali 'Imran, 134. ajet)

Od Ebu Hurejre τ se prenosi da je Poslanik ρ rekao: "Mu'min sa najpotpunijim imanom je onaj koji ima najljepši ahlak." (Hadis bilježe Ahmed, Ebu Davud i Tirmizi, a Ibn Hibban smatra da je sahih)

Poslanik ρ je rekao: "Zaista mu'min sa svojim lijepim ahlakom može dostići stepen postača i klanjača." (Bilježe Ahmed i Ebu Davud, a Ibn Hibban kaže da je sahih)

Od Ukbe ibn Amira el-Džuhenija τ se prenosi da je rekao: "Rekao mi je Poslanik ρ: "Ukbe, hoćeš li da te obavijestim o najvrjednijem ahlaku stanovnika dunjaluka i Ahireta?" – »Obilazi onoga ko tebe ne obilazi i daji onome ko tebi ne daje, i oprosti onome ko ti je nasilje učinio.« (Hadis je hasen, a bilježe ga Ahmed i Hakim)

Tumačenje devetnaestog hadisa

❒ Od Ebu-l-Abbasa Abdullaha ibn Abbasa τ se prenosi da je rekao: "Jednog dana sam bio iza Allahovog Poslanika ρ, pa mi reče: »O mladiću, podučit ću te nekim riječima: pazi na Allaha, Allah će te čuvati. Imaj na umu Allaha, Allah će biti ispred tebe. Kada moliš, moli Allaha. Ako tražiš pomoć, traži od Allaha. Znaj, da se čitav narod sakupio da ti koristi u nečemu, ne bi ti koristili, osim sa onim što ti je Allah propisao. A da se sakupe da ti u nečemu nanesu štetu, ne bi ti naštetili osim u onom što ti je Allah već propisao. Podigla su se pera i osušile stranice.« (Hadis bilježi Tirmizi koji kaže da je hasen-sahih)

U predajama, osim Tirmizijine, stoji: "Imaj na umu Allaha, naći ćeš Ga ispred sebe. Znaj za Allaha kada si u obilju, Allah će znati za tebe u nevolji. I znaj, ono što te je promašilo, nije moglo da te pogodi, a ono što te je pogodilo, nije moglo da te promaši. Zaista je pomoć u strpljivosti, utjeha u žalosti, olakšica sa tegobom." (Hadis bilježi Ahmed)

❒ Govor Poslanika ρ: "…pazi na Allaha…" – znači pazi na Njegove granice na taj način što ih nećeš prelaziti, i na Allahova I prava, tako što ih nećeš zanemariti i Njegova I naređenja, tako što ćeš ih izvršiti, Njegove zabrane, tako što ćeš ih se kloniti.

Od najprečih stvari, koje spadaju u Allahova I naređenja na koja moramo paziti, jeste namaz – Allah I kaže: "Redovno molitvu obavljajte, naročito srednju molitvu i pred Allahom ponizno stojte." (El-Bekare, 238. ajet)

Allah I hvali one koji paze na namaz, pa kaže: "I oni koji molitve svoje budu revnosno obavljali." (Me'aridž, 34. ajet)

Poslanik ρ je rekao: "Ko čuva njega (namaz), Allah I se obavezuje da će ga uvesti u Džennet." (Bilježe Ahmed i Malik od Ubade ibn Samita τ, a Ibn Hibban kaže da je sahih)

Isto tako je važna i čistoća, koja je ključ namaza – kaže Poslanik ρ: "Ne održava abdest niko osim mu'mina." (Hadis bilježe Ahmed i Darimi od Sevbana τ, a Ibn Hibban kaže da je sahih)

Također je naređeno na date zavjete – kao što Allah I kaže: "…a o zakletvama svojim brinite se!" (El-Ma'ide, 89. ajet) – to je zbog toga što ljudi često daju zakletve, a ujedno se poigravaju sa njima, pa ih ne izvršavaju.

Od najprečih zabrana kojih se čovjek treba kloniti jesu grijesi koji se čine jezikom i polnim organom – Allah I kaže: "Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim…" (En-Nur, 30. ajet)

Poslanik ρ kaže: "Ko sačuva ono što se nalazi između vilica i ono što se nalazi između njegovih nogu – ući će u Džennet." (Hadis bilježi Hakim od Ebu Hurejre τ koji kaže da je sahih, a sa njim se slaže i Zehebi, i Ibn Hibban, također, kaže da je sahih)

❒ Govor Poslanika ρ: "Allah će te paziti." – znači da će se onome ko pazi na Allahove granice i prava uzvratiti na isti način, jer je nagrada u skladu sa djelom (iste vrste), kao što Allah I kaže: ***"Sjećajte se vi Mene i Ja ću se vas sjetiti."*** (El-Bekare, 152. ajet) Allah I, također, kaže: ***"O vjernici, ako Allaha pomognete i On će vama pomoći i korake vaše učvrstiti."*** (Muhammed, 7. ajet)

Postoje dvije vrste Allahovog čuvanja roba:

1. Čuvanje u vezi sa njegovim dunjalučkim interesima, kao što je čuvanje njegovog tijela, imetka, potomstva i porodice. Allah I kaže: ***"Uz svakog od vas su meleki, ispred njega i iza njega, – po Allahovu naređenju nad njim bde. Allah neće izmijeniti jedan narod dok on sam sebe ne izmijeni. A kad Allah hoće da jedan narod kazni, niko to ne može spriječiti; osim Njega nema mu***

zaštitnika." (Er-Rad, 11. ajet) Ko bude pazio na Allaha I u toku svoje snage i mladosti, Allah I će ga paziti u toku njegove slabosti i starosti, tada će mu podariti blagodati dobrog sluha, vida i razuma. Tahir ibn Abdullah et-Taberi, jedan od poznatih učenjaka, je živio više od stotinu godina, pa je jednog dana skočio poput momka, te su se ljudi začudili zbog toga, pa im on reče: "Ovo su organi koje sam čuvao u mladosti, pa mi ih je Allah I sačuvao u starosti." (El-Bidaje ven-nihaje od Ibn Kesira, XII tom, 85. str.) Ko bude pazio na Allaha I, Allah će ga sačuvati od svake nelagodnosti, pa će, čak, učiniti bezopasnim za tog roba i životinje koje mogu naškoditi čovjeku, kao što se desilo Sefini,[41] slugi Poslanika ρ kada se njegov brod potopio te je izašao na jedan otok – tada je vidio lava koji je išao sa njim kako bi mu pokazao put (dakle lav mu je pokazao put), pa kada su došli do puta lav je počeo uzdisati kao da se oprašta od njega, pa ga je napustio. (Predaju bilježi Taberani sa hasen senedom i Hakim koji kaže da je sahih, a sa njim se slaže i Zehebi)

2. Od vrsta Allahovog čuvanja Svoga roba jeste: Allahovo čuvanje Svoga roba u njegovoj vjeri i imanu, pa ga On I čuva od sumnjivih stvari ili strasti usmrćujući ga na imanu. Od Omera τ se prenosi da ga je Poslanik ρ podučio da kaže: "O moj Bože, sačuvaj me u islamu dok stojim, sačuvaj me u islamu dok sjedim i sačuvaj me u islamu dok ležim i ne učini nadamnom moga neprijatelja ili onoga ko ti je nepokoran." (Bilježi Ibn Hibban)

❒ Govor Poslanika ρ: "Pazi na Allaha naći ćeš Ga ispred sebe." – znači da će onaj koji se pridržava Allahovih propisa i izvršava Njegove naredbe imati Allaha I sa sobom ma gdje krenuo, kao što Allah I kaže: ***"Allah je, zaista, na strani onih koji se Allaha boje i grijeha klone i koji dobra djela čine."*** (En-Nahl, 128. ajet) Ovo je posebna vrsta bliskosti i veze između Allaha i Njegova roba

---

[41] Sefina je u ovom haberu ime jednog pokornog Allahovog I roba, dok riječ sefina u arapskom jeziku znači brod.

koja se spominje u govoru Allaha I upućenom Musau i Harunu υ: ***"Ne bojte se – reče On – Ja sam s vama, Ja sve čujem i vidim."*** (Ta ha, 46. ajet) Također, tu je i govor Poslanika ρ upućen Ebu Bekru τ u pećini: ***"Ne brini se, Allah je s nama."*** (Et-Tewbe, 40. ajet) Što se tiče opće Allahove veze sa robovima, ona se ogleda u Njegovom nadzoru nad njihovim djelima, kao što Allah I kaže: ***"Oni se kriju od ljudi, ali se ne mogu sakriti od Allaha, On je s njim, a i kad noću smišljaju riječi kojima On nije zadovoljan; Allah dobro zna sve ono što oni rade."*** (En-Nisa', 108. ajet)

❒ Govor Poslanika ρ: "Znaj za Allaha u rahatluku, Allah će znati za tebe u tegobi." – znači da kada rob u rahatluku pazi na Allaha i Njegova prava, takvim postupanjem će učiniti da se upozna sa svojim Gospodarom, te će tako između njega i njegovog Gospodara nastati svojevrsna vrsta poznavanja, na osnovu koje će Allah I znati za roba kada se on nađe u nevolji, zbog toga što on zna za Allaha I u rahatluku.

Što se tiče robove spoznaje Allaha I, nje imaju dvije vrste:

1) Opća vrsta spoznaje koja se ogleda u priznavanju ili vjerovanju.

2) Posebna vrsta spoznaje koja uvjetuje potpunu naklonjenost čovjekovog srca prema Allahu I.

Allahovo upoznavanje sa Svojim robom ima, također, dvije vrste:

1) Općenito poznavanje ili znanje o robu koje se ogleda u Njegovom znanju o djelima roba koja počini javno ili tajno, kao što Allah I kaže: ***"Mi stvaramo čovjeka i znamo šta mu sve duša njegova haje, jer Mi smo njemu bliži od vratne žile kucavice."*** (Qaf, 16. ajet)

2) Posebna vrsta znanja i upoznavanja koja sa sobom nosi Njegovu I ljubav prema robu, približavanje roba Sebi, odazivanje na njegovu dovu i njegovo spašavanje u nevoljama.

Allah I kaže u hadisu-kudsiju: "…*rob se neće prestati Meni približavati sa nafilama sve dok ga ne zavolim, pa kada ga zavolim postajem njegov sluh kojim on sluša, njegov vid sa kojim on vidi, njegova ruka sa kojom on dotiče, njegova noga sa kojom on hodi, pa ako mi zatraži nešto – Ja ću mu to dati, a ako od nečega zatraži utočište kod Mene – Ja ću ga zaštititi.*" (Hadis bilježi Buhari od Ebu Hurejre τ)

Od Ebu Hurejre τ se prenosi da je Poslanik ρ rekao: "Koga raduje da se njegovoj dovi Allah I odazove u nevolji, neka poveća činjenje dove u rahatluku." (Hadis bilježe Taberani i Hakim koji kaže da je sahih, a Zehebi se slaže sa njim)

Od tajni poređenja olakšanja sa tegobom jeste: kada tegoba dosegne svoju krajnju granicu tada rob izgubi nadu u pomoć od strane stvorenja te se njegovo srce veže samo za Allaha I. Ovo je bit tevekkula (oslanjanja) na Allaha i to je najvažnija stvar sa kojom se može tražiti ispunjavanje potreba, jer je Allah I dovoljan i odaziva se onome ko se oslanja na Njega, kao što Allah I kaže: ***"Onome koji se u Allaha uzda On mu je dosta."*** (Et-Talak, 3. ajet)

Fudajl ibn Ijad τ je rekao: "Tako mi Allaha, kada bih izgubio nadu u stvorenja da će ti dati sve ono što tražiš, tvoj Gospodar bi ti dao sve ono što tražiš."

Tumačenje dvadesetog hadisa

❑ Od Ebu Mes'uda Ukbe ibn Amra el-Ensarija, el-Bedrije (učesnik na Bedru) τ se prenosi da je rekao: »Allahov Poslanik ρ je rekao: "Ono što su ljudi upamtili od govora prethodnih poslanika jeste: »Ako ne osjećaš stid, onda radi šta hoćeš.« (Hadis bilježi Buhari)

❒ Govor Poslanika ρ: "Ono što su ljudi zapamtili…" – ukazuje da su ove riječi naslijeđene i prenesene od prijašnjih poslanika i da su ljudi taj govor prenosili među sobom, i naslijeđivali ga sve dok nije dospio do ovoga Ummeta.

❒ Govor Poslanika ρ: "Ako ne osjećaš stid onda radi šta hoćeš." – sadrži dva značenja:

1) To nije naredba, nego dolazi u smislu prijekora i zabranjivanja. Oni koji tako misle imaju dvije teorije:

a) da je to naredba u smislu prijetnje i upozoravanja sa značenjem: ako se ne stidiš radi šta hoćeš, a Allah će te shodno tome i "nagraditi", kao što Allah I kaže***: ''Radite šta hoćete On, zaista, vidi šta radite.''*** (Fussilet, 40. ajet)

ٱعۡمَلُواْ مَا شِئۡتُمۡ إِنَّهُۥ بِمَا تَعۡمَلُونَ بَصِيرٌ ٤٠

Kao i govor Allaha ***I: "A vi se pored Njega klanjajte kome hoćete."*** (Ez-Zummer, 15. ajet)

b) Ove riječi su naredba sa značenjem obavještenja, tj. da onaj koji se ne stidi radi šta hoće, jer je stvar koja sprječava činjenje pokuđenih i ružnih djela upravo stid. Onaj koji nema stida potonuće u pokvarenjaštvu i ružnim djelima, a Poslanik ρ je rekao da je stid dio imana.

On je opomenuo čovjeka koji je prekoravao svoga brata zbog stida, govoreći: "Ti se, zaista, stidiš", pa mu je Poslanik ρ rekao: »Pusti ga, jer je stid dio imana!« (Bilježe ga Buhari i Muslim od Ibn Omera τ) Poslanik ρ je rekao: "Stid dolazi samo sa dobrom." (Hadis bilježe Buhari i Muslim od Imrana ibn Husejna τ)

2) Drugi govor o značenju: "Ako se ne stidiš radi šta hoćeš." – jeste da je to naredba da takav radi šta hoće što znači da ako taj želi

činiti djelo u kome nema stida, svejedno od Allaha I ili od ljudi, neka to djelo i čini (ibadeti, dobra djela).

Poslanik ρ je rekao Harmeletu ibn Abdullahu: "Čini dobra djela, a kloni se loših i ono dobro koje tvoje uho čuje od ljudi, nakon što ih napustiš, učini, i ono zlo koje čuješ od ljudi, nakon što ih napustiš, kloni ga se!" (Hadis bilježi imam Ahmed, a Hafiz je rekao da je njegov sened hasen)

Postoje dvije vrste stida:

1) Stid koji se nalazi kod čovjeka samim stvaranjem i u njegovoj prirodi (urođeni stid), i to je jedna od najvrjednijih osobina koje Allah I poklanja Svome robu.

2) Stečeni stid koji se stiče spoznajom Allaha I i Njegove veličine, Njegove blizine i nadzora nad robovima, i ovo je jedna od najuzvišenijih imanskih osobina. Nekada se stid od Allaha I rađa kod čovjeka kada se pogledaju Allahove blagodati i istovremeno čovjekovo uskraćivanje u zahvaljivanju na njima.

Ako se čovjeku oduzme njegov urođeni i stečeni stid tada nema ništa što će ga spriječiti od upadanja u ružna djela i loše ponašanje, tada čovjek postaje takav kao da nema imana.

Pohvalan stid je osobina koja čovjeka tjera na činjenje onoga što je lijepo i ostavljanje onoga što je ružno, ali što se tiče slabosti koja dovodi do neizvršavanja nekih Allahovih ili ljudskih prava, ona se nikako ne može smatrati stidom, to je slabost, nemoć i ljudska mahana.

Tumačenje dvadesetprvog hadisa

❑ Od Ebu Amra Sufjana ibn Abdullaha τ se prenosi da je rekao: "O Allahov Poslaniče, reci mi o islamu ono što ne mogu pitati

nikoga osim tebe." Reče Poslanik ρ: »Reci, vjerujem u Allaha, zatim budi na pravom putu.« (Bilježi Muslim)

❒ Govor Poslanika ρ: "Reci, vjerujem u Allaha, zatim budi na pravom putu." – je poput govora Allaha I: ***''Onima koji govore: 'Gospodar naš je Allah', pa poslije ostanu pri tome dolaze meleki: ''Ne bojte se i ne žalostite se i radujte se Džennetu koji vam je obećan.''*** (Fussilet, 30. ajet)

I govor Poslanika ρ: "Reci, vjerujem u Allaha…" – znači da je iman, koji se spominje, ustvari, potpun iman u koji ulaze i dobra djela, prema učenjacima selefa i poznatim muhaddisima.

Allah I kaže: ***''Ti idi pravim putem, kao što ti je naređeno i neka tako postupe vjernici koji su uz tebe.''*** (Hud, 112. ajet)

Naređivanje vjerovanja u ovom slučaju jeste naredba o primjenjivanju vjere, kao što Allah I naređuje: ***''On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisao Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: ''pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte.''*** (Eš-Šura, 13. ajet)

Držanje pravoga puta jeste odabir pravoga puta, a to je plemenita vjera koja nema otklona ni na desno ni na lijevo, što obuhvata činjenje svih vrsta pokornosti; vanjskih i unutrašnjih, kao i ostavljanje svih zabranjenih djela. Ove riječi Poslanika ρ tako obuhvataju osobine cjelokupne vjere.

U govoru Allaha I: "I držite se pravoga puta i tražite oprosta od Njega." – vidimo znak kojim nam Allah I ukazuje da će postojati uskraćivanja s naše strane u pridržavanju pravoga puta, to se poništava činjenjem istigfara koji je preduvjet za oprost našeg uskraćivanja. Ovo je poput govora Poslanika ρ: "Boj se Allaha ma gdje bio i loše djelo poprati dobrim koje će ga pobrisati."

Poslanik ρ nas obavještava da ljudi neće biti u mogućnosti da se istinski pridržavaju pravoga puta, pa je rekao Poslanik ρ: "Držite se pravog puta, ali to nećete biti u stanju postići (potpuno) i znajte da

je vaše najbolje djelo namaz, a ne pazi na abdest niko osim mu'min." (Bilježe ga Ahmed i Ibn Madže od Sevbana τ)

A u drugom rivajetu imama Ahmeda, rahimehullah: "Težite upotpunjavanju (da direktno pogodite) i pokušajte da bude što bliže (cilju), a na abdest ne pazi niko osim mu'min."

Pogoditi ono što je traženo od čovjeka je srž pridržavanja pravog puta i to je pogađanje svejedno u djelima ili riječima, dok je pokušavanje pogađanja u što većoj blizini cilja preporučeno ukoliko se sam cilj ne pogodi, međutim, uz uvjet da čovjek istinski pokušava da pogodi traženi cilj.

Poslanik ρ je rekao: "O ljudi, vi nećete učiniti (ili nećete biti u stanju da učinite) sve ono što sam vam naredio, nego pokušavajte da pogodite (ostvarite naređeno) i radujte se." (Hadis je hasen, a bilježe ga Ahmed, Ebu Davud, Ebu Ja'la[42] i Taberani od Hakema ibnu-l-Hazna el-Kulefija)

Srž istikame jeste pridržavanje tewhida u srcu, kao što je protumačio Ebu Bekr es-Siddik τ govor Allaha I: ***''Oni koji govore: »Naš Gospodar je Allah,« i istraju na pravom putu…''*** (El-Ahkaf, 13. ajet) – tako što su oni ti koji se ne okreću nikome, osim ka Allahu I.

Kada srce postigne istikamu u spoznaji Allaha I, strahopoštovanju od Njega, Njegovom veličanju, oslanjanju na Njega, odbacivanju svih osim Njega, tada svi organi postižu istikamu u pokornosti Njemu.

Srce je vladar organa, dok su organi njegova vojska, pa ako vladar postigne istikamu, postići će je vojska i podanici. Tako se tumači Allahov govor: ***''Ti upravi lice svoje vjeri kao pravi vjernik.''*** (Er-Rum, 30. ajet) Tj. da se nijet treba očistiti da bude samo radi Allaha I ne pridružujući Mu sudruga. Najpreči organ nakon srca koji se treba najviše paziti jeste jezik, jer je on portparol srca i on iskazuje ono što srce hoće, stoga, nakon što je Poslanik ρ čovjeku naredio

[42] On je Ebu Ja'la el-Meusul, rahimehullah, a Meusul je grad u Iraku.

istikamu, savjetovao mu je da čuva svoj jezik, jer u rivajetu ovog istog hadisa kod Tirmizija se bilježi, nakon riječi: "summe stekim" – Sufjan τ je rekao: "Božiji Poslaniče, koja je stvar najstrašnija od koje se za mene bojiš?" Pa je Poslanik ρ uzeo svoj jezik i rekao: »Ovoga!« (Tirmizi kaže za hadis da je hasenun-sahih)

Tumačenje dvadesetdrugog hadisa

❑ Od Ebu Abdullaha Džabira ibn Abdullaha, el-Ensarije τ se prenosi da je neki čovjek upitao Poslanika ρ i rekao: "Šta misliš, ako ustrajem u klanjanju propisanih namaza, u postu ramazana, dozvoljavam što je dozvoljeno, a zabranjujem ono što je zabranjeno i ništa više ne učinim osim toga, hoću li ući u Džennet?" Allahov Poslanik ρ mu odogovori: "Da, hoćeš." (Bilježi Muslim)

Neki učenjaci tumače dozvoljavanje dozvoljenog imanjem ubijeđenja u njegovu dozvoljenost, a zabranjivanje zabranjenog imanjem ubijeđenja u njegovu zabranjenost. Moguće je da se riječima "dozvoljavanje dozvoljenog" misli na njegovo činjenje i halal. U ovom slučaju biva izraz za ono što nije zabranjeno, tako da u okviru toga dolazi vadžib, mustehab, mubah.

U skladu s time, značenje njegovih riječi bi bilo da on radi ono što mu nije zabranjeno i da ne prelazi granice onoga što mu je dozvoljeno, kao i da se kloni zabranjenih stvari.

Ibn Mes'ud i Ibn Abbas τ tumače 121. ajet u suri El-Bekare: ***"Neki od sljedbenika Knjige čitaju je onako kako je objavljena; oni u nju vjeruju."*** – na taj način što oni dozvoljavaju dozvoljeno, a zabranjuju zabranjeno i ne iskrivljavaju. (Bilježi Taberi u tefsiru od Ibn Abbasa τ, a Hakim kaže da je sahih, a Zehebi se slaže sa njim)

❒ Ono što se ciljalo riječima "dozvoljavanje i zabranjivanje" jeste činjenje halala, a klonjenje od harama.

Allah I kaže o nevjernicima koji su mijenjali mjesta zabranjenih mjeseci u godini***: "Premještanjem svetih mjeseci samo***

se povećava nevjerovanje čime se nevjernici dovode u zabludu – jedne godine ga proglašavaju dozvoljenim, a druge godine ga smatraju svetim." (Et-Tewbe, 37. ajet)

Ono što se htjelo ajetom jeste da su se oni borili jedne godine tokom svetog mjeseca, pa su ga proglašavali dozvoljenim, dok su se druge godine ustezali od borbe, tokom njega, pa su ga proglašavali zabranjenim.

❑ Ovaj hadis ukazuje na to da će onaj, koji izvršava obaveze, a kloni se zabranjenog – ući u Džennet. Mnogi hadisi koji govore o ovome su preneseni od Poslanika ρ, a od njih je i govor Poslanika ρ: "Nema roba koji klanja pet dnevnih namaza, posti ramazan, daje zekat, kloni se sedam velikih grijeha, a da mu se neće otvoriti sva džennetska vrata, kako bi ušao na koja hoće, a zatim je proučio: ***»Ako se budete klonili velikih grijeha, onih koji su vam zabranjeni, Mi ćemo preći preko manjih ispada vaših i uvešćemo vas u divno mjesto.«*** (En-Nisa', 31. ajet, hadis bilježe Nesa'i, Ibn Huzejme i Hakim, a Ibn Hibban kaže da je sahih od Ebu Hurejre i Ebu Se'ida)

Poslanik ρ je rekao: "Ko obožava Allaha, ne pripisujući Mu sudruga, obavlja namaz, daje zekat, posti ramazan, kloni se velikih grijeha, Džennet je njegov (ili je rekao: "Ući će u Džennet")." (Hadis je sahih, bilježe ga imam Ahmed i Nesa'i od Ebu Se'ida el-Ensarija)

❑ Ono što je beduin htio reći sa "neće ništa dodati na to" jeste da na propisani namaz, zekat, post i hadždž neće dodati ništa od dobrovoljnih djela, a nije želio reći da neće izvršavati druge obavezne stvari u islamu. Ova djela su razlozi koji vode ulasku u Džennet, međutim, nekada činjenje zabranjenih djela može biti prepreka ulaska u Džennet.

Jednom je neki čovjek došao Poslaniku ρ, pa mu je rekao: "Božiji Poslaniče, posvjedočio sam da nema božanstva osim Allaha i da si ti Božiji Poslanik, klanjam pet namaza, dajem zekat na svoj imetak, postim ramazan." Pa mu Poslanik ρ reče: »Ko umre na tome bit će sa vjerovjesnicima, šehidima, iskrenima na Sudnjem danu,

(ovako, pa je sastavio kažiprst i srednji prst), osim ako bude nepokoran svojim roditeljima.« (Hadis bilježi imam Ahmed od Amra ibn Murre τ, kao Bezzar i Taberani, dok Ibn Hibban kaže da je sahih)

U sahih-hadisima se prenosi da činjenje nekih velikih grijeha spriječava ulazak u Džennet, kao što je govor Poslanika ρ: "U Džennet neće ući onaj koji prekida rodbinske veze." (Hadis bilježe Buhari i Muslim od Džubejra ibn Mut'ima τ) Kao i govor: "U Džennet neće ući onaj u čijem srcu ima oholosti koliko je zrno gorušice." (Hadis bilježi Muslim od Ibn Mes'uda τ)

Tu su i hadisi koji govore da se zabranjuje ulazak u Džennet onome ko ima dug, sve dok se ne izmiri. Ovdje vidimo značenje hadisa koji uvjetuju ulazak u Džennet samo na osnovu prisustva tewhida kod čovjeka, kao što je to u govoru Poslanika ρ: "Allah je zabranio Vatri onoga ko iskreno, tražeći Allahovo zadovoljstvo, kaže la ilahe illallah." (Hadis bilježe Buhari i Muslim od Utbana ibn Malika τ)

Rečeno je Vehb ibn Munebbihu, rahimehullah: "Nije li la ilahe illallah ključ Dženneta?" Pa je rekao: "Svakako, međutim, nema ključa koji nema svojih zubaca, pa ako dođeš sa ključem koji ima zupce otvorit će ti vrata, a ako nema zupce neće ti otvoriti." (Hadis bilježi Buhari kao muallek)

Neki učenjaci kažu: "Ovo je važilo prije propisivanja obaveza i kazni, jer mnogi hadisi ove vrste dolaze nakon propisivanja obaveza i kazni."

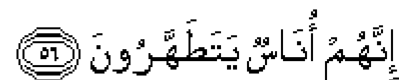
Tumačenje dvadesettrećeg hadisa

Od Ebu Malika el-Harisa ibn Asima el-Eš'arija τ se prenosi da je rekao: "Allahov Poslanik ρ je rekao: »Čistoća je pola imana. Zahvalnost Allahu puni terazije, zahvaljivanje i slavljenje Allaha pune što je između nebesa i Zemlje. Namaz je svjetlo. Sadaka je jasan dokaz. Strpljivost je sjaj, a Kur'an je siguran dokaz za tebe ili protiv

tebe. Svako počinje svoj dan i svako trguje svojom dušom, može je osloboditi ili uništiti.« (Hadis bilježi Muslim)

❒ Govor Poslanika ρ: "Čistoća je pola imana." – neki tumače da se pod čistoćom ovdje cilja na ostavljanje griješenja, kao što je Allah I rekao da je Lutov υ narod rekao: ***"Oni su ljudi koji se čiste."*** (En-Neml, 56. ajet)

Oni koji su protumačili riječ et-tuhur "ostavljanjem grijeha" kažu da postoje dvije vrste imana:

1. Činjenje (djelovanje).
2. Ostavljanje.

Pola imana je činjenje naređenih djela, dok je druga polovina ostavljanje zabranjenih djela i to je ustvari čišćenje duše ostavljanjem griješenja. Međutim, ovo mišljenje nije tačno zato što se u jednom od rivajeta ovog hadisa prenosi: "Abdest je polovina imana."

Ispravno mišljenje, koje zagovara većina učenjaka, jeste da se s riječju tuhur ovdje cilja na čišćenje vodom u stanjima nečistoće čovjeka, kao što na to ukazuje Muslimovo bilježenje ovog hadisa u poglavlju o abdestu, isto tako ga bilježe Nesa'i i Ibn Madže. Šta znači to da je čišćenje polovina imana? Neki učenjaci kažu da se sa riječju šatr podrazumijeva "dio", a ne "polovina."

A neki kažu da se nagrada za abdest umnogostručava sve dok ne dosegne polovinu nagrade imana.

Drugi opet kažu da iman otkupljuje sve velike grijehe, dok abdest otkupljuje sve male grijehe, tako da abdest, prema ovom tumačenju, predstavlja polovinu imana. Ova tri mišljenja su slaba!

Neki učenjaci kažu da se sa imanom ovdje cilja na namaz, kao što Allah I kaže: ***"Allah neće dopustiti da propadne vaš (molitve)***[43] ***iman."*** (El-Bekare, 143. ajet) Smisao ovih riječi jeste: "Vaši namazi koje ste klanjali okrenuti prema Kudsu."

Ako bi se ovdje pod imanom podrazumijevao namaz, a mi znamo da se namaz ne prima bez čistoće, tada bi, po ovom tumačenju, čistoća postala pola imana (namaza, ako protumačimo iman kao namaz). Neki učenjaci kažu da svi dijelovi imana, bili oni djela ili riječi, čiste i oplemenjuju srce.

Što se tiče čišćenja vodom ono je vezano za čišćenje tijela, pa bi se tako dijelovi imana podijelili na dvije vrste: jedan dio čisti vanjštinu, dok drugi čisti unutrašnjost, pa se po ovom tumačenju oni smatraju dvjema polovicama. A Allah I najbolje zna o Svome htijenju i htijenju Poslanika ρ. Dva posljednja tumačenja bi mogla biti tačna.

❒ Govor Poslanika ρ: "…zahvaljivanje i slavljenje Allaha pune što je između nebesa i Zemlje." – Sumnja dolazi zato što ravija ne zna tačno da li jedna ili obe riječi pune ono što je između nebesa i Zemlje.

Što se tiče riječi "elhamdulillah" sve predaje su složne na tome da ona (ta riječ) puni terazije.

Neki kažu da se ovim riječima samo navodi primjer, a da je značenje, ustvari, kada bi elhamdulillahi bilo tijelo ispunilo bi čitavu vagu, a kaže se također da će Allah I na Sudnjem danu utjeloviti riječi i dobra djela vjernika kako bi se mogla vidjeti.

Kao što Poslanik ρ kaže: "Kur'an će doći na Sudnjem danu, a predvodit će ga sure El-Bekare i Ali 'Imran, kao da su dva oblaka (ili dva jata ptica raširenih krila)." (Hadis bilježi Muslim od Nevasa ibn Sem'ana τ)

Također se prenosi da će dobro djelo vjernika posjetiti u kaburu u liku lijepoga mladića, dok će djelo nevjernika posjetiti u

[43] Dok u arapskom jeziku se kaže imanekum – vaš iman.

najružnijem obliku, kao što to dolazi u dugom hadisu kojeg bilježi imam Ahmed za koga Hakim kaže da je sahih, a sa njim se slaže Zehebi.

Ove tri vrste djela su vrste svjetlosti, pa je namaz apsolutno svjetlo i on je radost muttekija,[44] kao što je Poslanik ρ rekao: "I moja radost je u namazu." (Hadis bilježe Ahmed i Nesa 'i od Enesa ibn Malika τ, dok Hafiz kaže da je hasen)

Namaz je svjetlost na Sudnjem danu, jer se od Abdullaha ibn Amra τ prenosi da je Poslanik ρ rekao: "Ko čuva namaz on će mu biti svjetlost, jasan dokaz i spas na Sudnjem danu, a onaj ko ga ne čuva neće mu biti svjetlost, spas, niti dokaz na Sudnjem danu i bit će sa Karunom, faraonom, Hamanom i Ubej ibn Halefom." (Hadis bilježe imami Ahmed i Ibn Hibban sa hasen-senedom)

Što se tiče sadake ona je jasan dokaz, tj. jasan dokaz o ispravnosti imana, dok je duševno zadovoljstvo sadakom znak slasti imana u čovjekovom srcu, kao što je Poslanik ρ rekao: "Ko uradi tri stvari osjetio je slast imana: Ko obožava Allaha i priznaje da nema božanstva osim Allaha i ko daje zekat na svoj imetak zadovoljne duše." (Hadis bilježi Ebu Davud sa sahih-senedom)

Duše vole imetak i škrtare na njemu, pa ako dopusti da se taj imetak daje u ime Allaha I to ukazuje na prisustvo imana u Allaha I i vjerovanje u Njegovo obećanje i prijetnju.

Sabur je dijaun, tj. svjetlost uz koju postoji toplota i sagorijevanje, kao što je svjetlost sunca, za razliku od mjeseca koji ima samo svjetlost. Allah I kaže: ***"On je sunce izvorom svjetlosti učinio, a mjesec sjajnim."*** (Junus, 5. ajet)

هُوَ ٱلَّذِى جَعَلَ ٱلشَّمْسَ ضِيَآءً وَٱلْقَمَرَ نُورًا

Postoji više vrsta pohvalnog sabura:

1. Sabur ili strpljenje u pokornosti Allahu I.

[44] Onih koji se Allaha I boje.

2. Strpljenje u klonjenju od nepokornosti Allahu I.

3. Strpljenje u Allahovoj I odredbi.

Strpljenje u pokornosti je vrjednije od strpljenja u Allahovoj odredbi. Najvrijednija vrsta sabura je post, to je zato što post sadrži sve tri vrste sabura. Jer post je strpljivost u pokornosti Allahu i strpljivost u ostavljanju nepokornosti samim ostavljanjem strasti uz strpljivost na stvarima koje dolaze uz post, a to su glad i žeđ.

❐ Govor Poslanika ρ: "Kur'an je dokaz za tebe ili protiv tebe – je poput govora Allaha I: ***''Mi objavljujemu u Kur'anu ono što je lijek i milost vjernicima, a nevjernicima on samo povećava propast.''*** (El-Isra', 82. ajet)

وَنُنَزِّلُ مِنَ ٱلْقُرْءَانِ مَا هُوَ شِفَآءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ۙ وَلَا يَزِيدُ ٱلظَّـٰلِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ﴿٨٢﴾

Ibn Mes'ud τ kaže: "Kur 'an je zagovornik čije se zagovaranje prima, onaj koji raspravlja i dokazuje i onaj kome se vjeruje. Ko ga bude stavio pred sebe (kao vodiča) odvest će ga u Džennet, a ko ga stavi iza sebe odvest će ga u Vatru." (Hadis bilježe Abdurrezzak[45] i Taberani, a sened mu je sahih) Taberanijeva knjiga koju je napisao se zove *El-Mu'džem.*

❐ Govor Poslanika ρ: "Svi ljudi osvanu trgujući svojom dušom…" – je poput govora Allaha I: ***''I duše i Onoga Koji je stvori, pa joj put dobra i put zla shvatljivim učini – uspjet će samo onaj koji je očisti, a bit će izgubljen onaj koji je na stranputicu odvodi.''*** (Eš-Šems, 7-10. ajet)

[45] Preselio je 211. g.H. bio je muhaddis. Preselio je prije nego što je Buharija došao do njega. Napisao je knjigu o hadisu koja se naziva *El-Musannef*. Knjiga Ibn Ebi Šejbe također se naziva *El-Musannef*, a on je bio jedan od Muslimovih šejhova.

وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّىٰهَا ﴿٧﴾ فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَىٰهَا ﴿٨﴾ قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّىٰهَا
﴿٩﴾ وَقَدْ خَابَ مَن دَسَّىٰهَا ﴿١٠﴾

Svaki čovjek ide ka očišćenju ili oslobođenju svoje duše; onaj koji ide u pokornosti Allahu I taj je prodao svoju dušu Allahu i oslobodio je od Njegove kazne, a onaj koji ide u nepokornost Allahu I uništava svoju dušu i Allahova kazna za nju postaje obavezna, kao što Allah I kaže: ***''Allah je od vjernika kupio živote njihove i imetke njihove u zamjenu za Džennet koji će im dati.''*** (Et-Tewbe, 111. ajet)

۞ إِنَّ ٱللَّهَ ٱشْتَرَىٰ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَٰلَهُم بِأَنَّ لَهُمُ ٱلْجَنَّةَ

Također kaže: ***''Reci: stradat će, uistinu, oni koji na Sudnjem danu upropaste i sebe i porodice svoje.''*** (Ez-Zummer, 15. ajet)

قُلْ إِنَّ ٱلْخَـٰسِرِينَ ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ

Tumačenje dvadesetčetvrtog hadisa

Od Ebu Zerra el-Gafarija τ prenosi se da je Vjerovjesniku ρ dostavljeno od njegova Gospodara, Svemogućeg i Uzvišenog, Koji je rekao: *''O Moji robovi! Ja Sam zabranio nasilje Sebi i zabranio ga između vas, pa ne činite nasilje. O Moji robovi, svi ste vi zalutali, osim onog koga Ja uputim, pa tražite od Mene da vas uputim, Ja ću vas uputiti. O Moji robovi, svi ste vi gladni osim onoga koga ja nahranim, pa od Mene tražite da vas nahranim, Ja ću vas nahraniti. O Moji robovi, svi ste vi neodjeveni, osim onoga koga Ja odjenem, pa*

od Mene tražite da vas odjenem, Ja ću vas odjenuti. O Moji robovi, vi danju i noću griješite, a Ja sam Onaj Koji sve grijehe prašta, pa od Mene tražite da vam oprostim, Ja ću vam oprostiti. O Moji robovi, vi nikada ne možete doći do onog čime biste Meni štetu nanijeli, pa da Mi je nanesete, niti ikad možete doći do onoga što će Meni korist donijeti, pa da Mi je donesete. O Moji robovi, kada biste vi i prvi i zadnji, i ljudi i džinni imali srce najpobožnijeg čovjeka, to ništa ne bi Moje imanje povećalo. O Moji robovi, kada biste vi i prvi i posljednji, ljudi i džinni imali srce najgoreg griješnika, to ništa ne bi Moje imanje umanjilo. O Moji robovi, kada biste vi i prvi i posljednji, i ljudi i džinni stali na jedno mjesto, pa Meni svoje molbe i želje uputili, te Ja udovoljio svačijoj molbi i želji; to ne bi umanjilo ono što Ja imam ni onoliko koliko oduzme od mora igla kad se u njega zamoči. O Moji robovi, sve je stalo od vaših poslova, koji su kod Mene sačuvani i prebrojani; i za koje ću Ja vama dati zaslugu. Ko nađe nagradu i dobro, neka Allahu zahvali; a ko opet kaznu i zlo, neka ne kori nikog osim samog sebe." (Bilježi Muslim)

❒ Govor Poslanika ρ u onome što prenosi od svoga Gospodara*: "O Moji robovi! Ja Sam zabranio nasilje Sebi..."* – znači da je Allah I Sam Sebi zabranio činjenje nasilja robovima, kao što kaže Allah I: ***"Allah, zaista, neće nikakvu nepravdu ljudima učiniti, ljudi je sami sebi čine."*** (Junus, 44. ajet)

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَظْلِمُ ٱلنَّاسَ شَيْـًٔا وَلَـٰكِنَّ ٱلنَّاسَ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٤﴾

Allah I je u stanju da čini nasilje, ali ga ne čini zbog blagodati i dobročinstva nad Svojim robovima.

Većina učenjaka definira nasilje kao postavljanje stvari gdje im nije mjesto, dok neki tumače nasilje kao upravljanje stvarima koje su vlasništvo drugog bez njegove dozvole.

Činjenica da je Allah I stvarajući djela ljudi stvorio i nasilje ne uvjetuje da je i On nasilnik, kao što se On ne opisuje i drugim ružnim stvarima koje čine Njegovi robovi.

❒ Govor Allaha I: ***"I učinio Sam ga zabranjenim među vama, pa ne činite jedni drugima nasilje!"*** – tj. haram je svakom robu da čini nasilje drugom.

Postoje dvije vrste nasilja:

1. Nasilje prema sebi i njegov najveći oblik je širk, kao što Allah I kaže: ***"Mnogoboštvo je, zaista, velika nepravda."*** (Lukman, 13. ajet) Jer je mušrik onaj koji stvorenje uzdiže na stepen Stvoritelja, te ga obožava, i time postavlja stvari ondje gdje im nije mjesto.

2. Nasilje koje rob čini drugima i ono je spomenuto u ovom hadisu. Poslanik ρ je rekao: "Nasilje je tama na Sudnjem danu." (Hadis bilježe Buhari i Muslim od Abdullaha ibn Omera τ)

Allahov Poslanik ρ također kaže: "Allah I će ostavljati nasilnika, pa kada ga uzme neće moći izmaći." (Bilježe Buhari i Muslim od Ebu Musa el-Eš'arija τ)

❒ Govor Allaha I: *"O Moji robovi, svi ste vi zalutali, osim onog koga Ja uputim, pa tražite od Mene da vas uputim, Ja ću vas uputiti ..."* Ove tvrdnje Allaha I ukazuju na to da su ljudi potrebni Allaha I u pribavljanju koristi i otklanjanju štete u svojoj vjeri ili dunjaluku.

Također, tu se vidi da robovi ne posjeduju nijednu od tih stvari, tako da onaj koga Allah I ne počasti uputom i opskrbom, neće imati te stvari na dunjaluku, a onaj koga Allah I ne počasti oprostom njegovih grijeha, oni će ga uništiti na Sudnjem danu. Allah I kaže***: "Kome Allah ukaže na pravi put, on će pravim putem ići, a kome odredi da bude u zabludi, ti mu nećeš naći zaštitnika koji će ga na pravi put uputiti."*** (El-Kehf, 17. ajet)

مَن يَهْدِ ٱللَّهُ فَهُوَ ٱلْمُهْتَدِ ۖ وَمَن يُضْلِلْ فَلَن تَجِدَ لَهُۥ وَلِيًّا مُّرْشِدًا

Također kaže: ***''Milost koju Allah podari ljudima niko ne može poslije Njega dati.''*** (Fatir, 2. ajet)

مَّا يَفْتَحِ ٱللَّهُ لِلنَّاسِ مِن رَّحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا ۖ

❒ Govor Allah I: "O Moji robovi, svi ste vi zalutali, osim onog koga Ja uputim…" – neki misle da se ovaj dio hadisa suprotstavlja hadisu Ijaza ibn Himara τ u kome Allah I kaže: "Stvorio Sam ljude na prirodnoj vjeri (u drugom rivajetu kao muslimane), pa ih šejtani preobraćaju, međutim, ne postoji kontradikcija među ovim hadisima, jer je Allah I stvorio Ademove υ sinove i prihvatanje Islama učinio im lijepim, ali svaki rob mora učiti Islam."

Poslanik ρ je rekao: "Svako novorođenče se rađa u fitri (u prirodnoj vjeri), pa ga njegovi roditelji požidove, pokrste ili učine medžusijom."

❒ Govor Allaha I: ***''…pa tražite od Mene da vas uputim, Ja ću vas uputiti…''*** Postoje dvije vrste upute:

1. Općenita uputa, i to je uputa u Islam i iman – ona je prisutna u svakom mu'minu.

2. Djelomična uputa kojom čovjek razumijeva detalje Islama i kojom Allah I pomaže roba u provođenju onoga što je spoznao.

Mu'min ovo treba i danju i noću, stoga nam je naređeno da dnevno proučimo sedamnaest puta Fatihu, kako bismo imali ovu uputu.

Što se tiče traženja oprosta za grijehe, čovjek je u krajnjoj potrebi za tim, jer griješi i danju i noću. U Kur'anu je mnogo puta spomenuto traženje oprosta i pokajanja za grijehe uz naredbu i bodrenje za činjenje tih stvari.

Od Ebu Hurejre τ se prenosi da je Poslanik ρ rekao: "Tako mi Allaha, ja od Allaha tražim oprosta i Njemu se kajem u jednom danu više od sedamdeset puta." U drugom rivajetu se kaže da je to činio više od stotinu puta.

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنتَ
ٱلْوَهَّابُ ﴿٨﴾

«Gospodaru naš, ne dopusti srcima našim da skrenu, kad si nam već na pravi put ukazao, i daruj nam Svoju milost; Ti si, uistinu, Onaj koji mnogo daruje » Ali Imran 8.

lektor:Abdulmedžid Nezo,...
obrada teksta: Abdurrahman Kalabić, Hamza Alagić...
šerijatska recenzija: prof. sa medrese Mus,ab ibn Umejr,
dizajn i štampa: AIO Linz